Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

TORRY GREDSTED

EN MINDEBOG

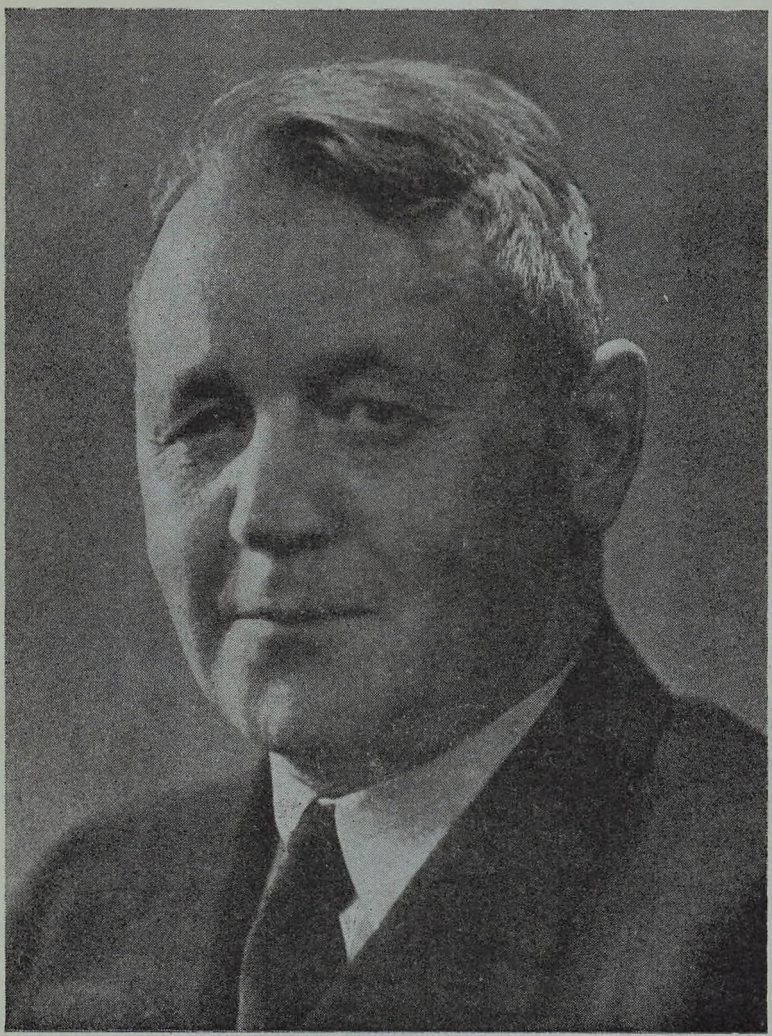

KØBENHAVN
1946

TORRY GREDSTED

EN MINDEBOG

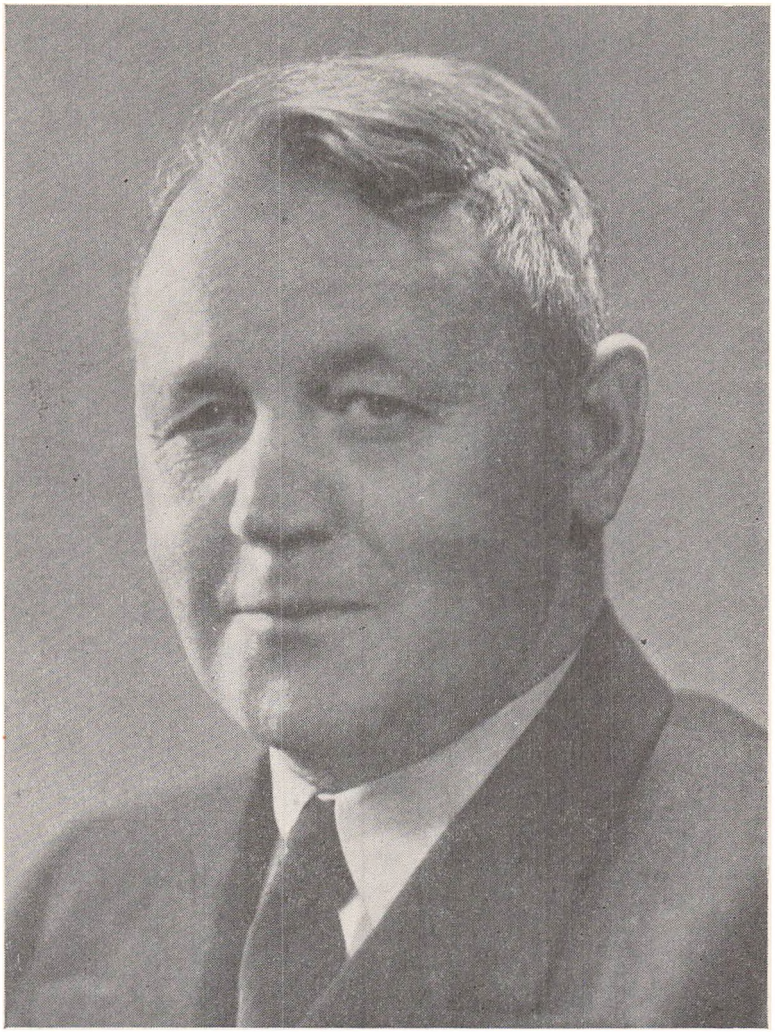

TORRY GREDSTED

EN MINDEBOG

VED

K. H. KNUDSEN

KØBENHAVN
1946

TORRY GREDSTED

EN MINDEBOG

er udsendt November 1946. Det ved Salg af Bogen fremkomne Overskud tilfalder Torry Gredsteds Legat for Bogø Kostskole. Oplaget er paa 500 nummererede Eksemplarer, hvoraf dette er

Nr. 151.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Side

Forord: Af *K. H. Knudsen* 9
Fra mit Liv til Søs: *Af Torry Gredsteds Dagbog* 11
Fra min Soldatertid under Torry Gredsted: Af 13/1910 6.—4. K. H. Knudsen 21

Gamle Soldaterkammerater fortæller:
Nr. 85/1910 Postpakmester Laursen, Skjern 35
Nr. 30/1910 M. Knudsen, Breum pr. Jebjerg 36
Oberstløjtnant Axel Hansen 37
Kunstmaler Niels Erik Esmann 37
Nr. 97/1910 Evald Toft, Ulfborg 38
Oberstløjtnant K. Wedell Wedellsborg 38
Nr. 239/1912 I. Stausholm, Vemb 39
Nr. 65/1910 Anders Larsen, Haderslev 40
Nr. 6/1910 Jens L. Jensen, Stadil pr. Tim 40
Nr. 77/1910 A. M. Larsen, København 40
Af et gammelt Brev (K. H. Knudsen) 40

Spejderminder:
1. Viborg Trop, den 19. Marts 1914. Af B. & G. 42
Tropsførerskifte i Viborg 44
Kaptajn Torry Gredsted in memoriam: Af statsaut. Revisor Kresten Foged 44
Torry Gredsted — Spejderen: Af Stabslæge E. Hartvig Møller, Viborg 49
Kolonnechef Jørgen Bøje, Randers Spejder Kolonne 51
Professor Mogens Fog (fhv. Minister) 54
»Kaptajnen«: Af Fuldmægtig Jørgen Pedersen 54
»Nørrejydske«s Torry Gredsted: Af Lærer Poul Clausen, Nørrejydske Division 56
Torry Gredsteds Virke: Af stud. art. Poul Jensen 57

Torry Gredsteds Bøger:
Min første Børnebog: Af Steen Hasselbalch 59
De første Skridt paa Forfatterbanen: Af K. H. Knudsen .. 61

Nekrologer og Pressens Mindeord om Torry Gredsted:
Toldopsynsmand H. C. Munch, Sønderho, Fanø 67
Vestkysten, 8. November 1945 (Af H. C. Munch) 69
Mindeord til en Skoles Elever: Af Skolebestyrer H. B. Kragh, Farum 70
Hjemstavnsbladet »Viborgenseren«, November 1945 75
Viborg Stiftstidende, 3. November 1945 76
Fyns Stiftstidende, 3. November 1945 76
Fyns Tidende, 3. November 1945 77
Vestkysten, 2. November 1945 78
Politiken, 2. November 1945 79
Aftenbladet, 2. November 1945 80

Forord

Torry Gredsted er født den 24. September 1885 i Odense, som Søn af Overlærer Gredsted.

Han tog Studentereksamen fra Odense Katedralskole og aftjente derefter sin Værnepligt ved 18. Bataillon i Helsingør, for saa at indtræde som Elev i Officersskolens næstældste Klasse den 16. Oktober 1906, blev udnævnt til Sekondløjtnant den 26. Marts 1908 og ansat ved 6. Bataillon i Viborg. Den 1. Januar følger Udnævnelsen til Premierløjtnant.

18. Februar 1914 bliver han kommanderet til Tjeneste ved Gendarmerikorpset paa de dansk-vestindiske Øer og vender den 4. September s. A. tilbage til 6. Bataillon.

Den 1. November 1918 bliver han Chef for 6. Bataillons 2. Kompagni, og den 2. Juli 1919 følger Udnævnelsen til Kaptajn.

. Fra 1. April 1920 til 31. December 1921 var han udenfor Nummer og gik over i privat Virksomhed.

1922 vender han atter tilbage til 6. Bataillon og gennemgaar samme Aar et Skydekursus.

Den 31. April 1924 tog han sin Afsked paa Ventepenge og traadte atter ind i Hæren den 1. Juli 1928 som Kaptajn i Reserven ved 12. Bataillon og fik den 31. Oktober 1929 sin Afsked paa Grund af Svagelighed.

Juleaften 1920 sejler han ud fra Aalborg som Letmatros ombord i Fuldriggeren »Henry Smidt«.

1931—1939 er han Lærer paa Wads Kostskole paa Bogø.

1916 udgiver han sin første Drengebog, »Drenge«, som efterfulgtes af mange andre.

1939 bosætter han sig i Sønderho paa Fanø og erhverver sig her et Hus, som han kalder »Jægerhytten«.

Den 1. November 1945 afgik han ved Døden paa Centralsygehuset i Esbjerg efter kun faa Dages Sygeleje.

Bisættelsen fandt Sted fra Søndermark Kapel og Krematorium.

Dette er nogle af de vigtigste Data i Torry Gredsteds Liv, og Grunden til, at jeg har ladet dette Mindeskrift fremstille er, at vi gamle Soldater af Aargangen 1910—1912 og 1914, der hørte til

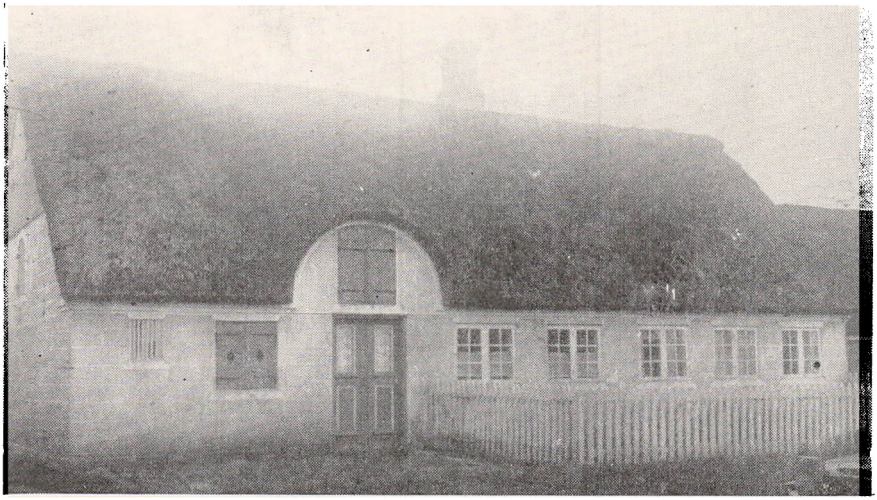

Jægerhytten i Sønderho

6. Bataillons 4. Kompagni og som havde den Ære og Glæde at have haft ham som Premierløjtnant og staaet under hans Kommando, kan have et Minde om ham, som vi kan tage frem og mindes ham, som for os var et virkelig Ideal af et Mandfolk.

Jeg tør rolig udtale, at vi gamle Soldater, der har lært ved 6. Bataillons 4. Kompagni under Premierløjtnant Torry Gredsteds Ledelse altid vil mindes ham i Taknemlighed for det, han var for os.

Naar jeg nu har forsøgt at give et Billede af ham, vil der nok mangle et eller andet — intet er jo fuldkomment — men jeg har gjort mig Umage for at faa netop det med, der giver nogenlunde Besked om, hvilket prægtigt, nobelt og rettænkende Menneske han var.

Jeg kan kun udtale mig om ham som Premierløjtnanten ved 6. Bataillons 4. Kompagni; men andre har gjort mig den Glæde at udtale sig om ham, som han var i andre af Livets Forhold.

K. H. Knudsen.

Fra mit Liv til Søs

Af Torry Gredsteds Dagbog

Torry Gredsted som 6-aarig sammen med sin Moder

Omkring ved Aarhundredskiftet bankede jeg som 15-aarig Dreng paa Døren til min Fars Studereværelse. »Kom ind« — og der stod jeg — ikke saa lidt beklemt om Hjærtet, fordi jeg forud var klar over, at det vilde blive meget vanskeligt at forklare min Far alt paa rette Maade og faa hans Samtykke. Mit Blik vandrede fra Reolerne med de mange Bøger — lærde historiske Værker og latinske og græske Bøger i Snesevis — hen til Arbejdsbordet, hvor jeg selv saa tit havde siddet og terpet Græsk og Latin.

»Nu er jeg fuldstændig klar over, hvad jeg vil være,« fik jeg endelig sagt, »jeg vil til Søs.«

En dybt rynket Pande var foreløbig det eneste Svar, jeg fik. Det var, som om min Far slet ikke kunde finde Ord, og med utaalmodige Skridt vandrede han frem og tilbage over Gulvet.

»Du har at blive paa Skolen, til du bliver Student,« lød saa Ordene, og de gjorde Slut paa mine Drengedrømme og Drengeønsker.

Jeg har tit spekuleret paa, hvorfra denne Lyst — ja, Kærlighed til Søen og Livet paa Søen stammer. Ingen af min Familie hver-

ken paa fædrene eller mødrene Side har saa langt tilbage, vi kan følge Familien, haft nogen som helst Forbindelse med Livet til Søs.

Men det var nu ikke hos mig en pludselig Indskydelse, et tilfældigt Drengelune.

Aar fulgte Aar — jeg blev Student, Officer og fik tilmed Garnisonsby dybt inde i Landet — i Viborg. Her kunde jeg ikke som før gaa mine Ture til Havnen og lade Tankerne gaa paa Langfart. Her fik jeg ikke det Stik i Hjertet, naar man om Natten kunde høre Dampernes Tuden efter Lods.

Men Drengedrømmene kan stænges, ikke dødes. Længslen efter at prøve Livet til Søs var stadig levende hos mig.

Senere har jeg mange Gange talt med en bekymret Mor, der vilde have mig til at snakke alvorligt med hendes Dreng, der absolut vilde til Søs, og prøve paa at faa ham fra det. Det har jeg aldrig kunnet. Tværtimod har jeg raadet Forældrene til at lade Drengene prøve, men saa skulde det være med en af de gamle Skonnerter fra Marstal eller Thurø.

Gik Knægten en første Tur med en saadan igennem, — ja, saa var han egnet til Sølivet. Mange sprang dog naturligvis fra, men saa havde de prøvet det og faaet deres Længsel tilfredsstillet.

De var jo noget for sig selv — de gamle Sejlskippere.

En af Drengene har fortalt mig om sin Modtagelse.

Det var en Københavnerdreng, der skulde paamønstres en Skonnert, som laa i Svendborg. Han kom ombord i sit Konfirmationstøj og med sin Køjesæk.

Skipperen stod ved Rælingen og talte med sin Styrmand.

»Hvem er du?«

»Jeg er den nye Skibsdreng.«

»Hvad hedder du?«

»Eigil Knudsen.«

»Ja, Knudsen, kan du spare dig. Skrub saa forud,« men inden Eigil var kommet helt uden for Hørevidde opfangede han Ordene: »Saa kommer han ombord med Flip paa — det Svin.«

— — —

Aar fulgte Aar. Jeg var blevet Kaptajn, og saa først tyve Aar efter skulde mine Drengedrømme gaa i Opfyldelse. Jeg var traadt uden for Nummer, og Juleaften 1920 gik jeg i Aalborg ombord i Fuldskibet »Henry Smidt«, der laa lastet med Cement — bound for Buenos Aires. Bugserbaaden laa parat til at tage os ud af Fjorden, og da vi var vel i rum Sø, blev der kastet Anker.

Det blev en stille, men stemningsfuld Juleaften. Et Par Aar

senere tilbragte jeg ogsaa en Juleaften paa Søen. Det var som Matros paa en Damper, der gik i Appelsinfarten Algier—Spanien—London. Denne Juleaften var knap saa rolig. I Roret gik Styremekanismen i Stykker selve den hellige Aften i stormfuldt Vejr. Alle Mand maatte paa Dæk og rigge et Nødror sammen. Den Gang sprang jeg omkring med et Gaaselaar under Olietøjet og stjal mig til at nappe en Bid en Gang imellem — naa, det er nu en anden Historie.

Her paa »Henry Smidt« blev hele Besætningen kaldt agterud i Skipperens Kahyt. Juleevangeliet blev læst op, og der blev serveret Punch og Juleknas. Der for Bordenden sad Skibets Fører — den gamle stoute Sejlskibsskipper H. N. Pedersen fra Sønderho, og som havde passeret Linien over et halvt Hundrede Gange — en herlig Sømandstype fra de gode, gamle Dage — en Mand, som man baade holdt af og havde den dybeste Respekt for. Ja, jeg gad se den Mand, der ikke til Punkt og Prikke vilde adlyde hans mindste Ordre, naar han i vanskelige Situationer tog Kommandoen og lod sin Stentorrøst lyde.

»Henry Smidt« var dengang Danmarks næststørste Sejlskib — 372 Fod langt og paa 3100 D. W. Der var ombord følgende Besætning: Skipper, 1. og 2. Styrmand, Hovmester, Baadsmand, Tømmermand, Sejlmager, Kok og otte Mand i hver af Mandskabslukaferne. Jeg var Letmatros i Styrbords Lukaf. Stormasten blev mit Arbejdsfelt, og man skulde alligevel et godt Stykke til Vejrs, naar Sejsingerne paa Røjlerasen skulde klares — saaledes godt og vel 100 Meter over Havets Overflade. (Til Sammenligning kan tjene, at Rundetaarn er 36 Meter og Raadhuset 105 Meter højt).

Jeg var jo allerede dengang en ret trænet Bjergbestiger fra Alpernes Toppe, saa heldigvis kendte jeg ikke noget til Svimmelhed, for de »Gyngeture«, man kunde faa der højt til Vejrs, kunde jo nok staa Maal med Tivolis og Dyrehavsbakkens Karusselture.

Det var just ikke Magsvejr, vi havde til at begynde med — Januarstorme i Nordsøen, hvor alle Mand ikke saa faa Gange blev purret ud for at gaa til Vejrs og i Timevis bakse med de stive Sejl, saa Blodet piblede frem fra Neglerødderne.

Da gjaldt det om at faa det rette Fodfæste paa de isglatte Fodperter og i Mulm og Mørke at faa Greb i de stivfrosne Haandperter. Men havde Turen været særlig haard og langvarig, saa kaldte vor gode Skipper os alle agterud, og hver Mand fik et stort Glas Rom, der atter gav Varme i Kroppen.

I Kanalen maatte vi krybe i haard Modvind, og Turen fra Aalborg og Kanalen ud varede hele 42 Dage. Saa var ogsaa Besvær-

lighederne endt. Nu varede det ikke længe, før vi kom ind i Nordostpassaten, og det betød rolige Dage, hvor Sejlene blev staaende, og Arbejdet i det hele taget var regelmæssigt.

Det blev hurtigt varmere og varmere Dag for Dag. Vi riggede Hængekøjer op paa Dækket og slap for den evige Kamp med Væggelusene. Herlige Aftener tilbragte vi paa Lugen foran Stormasten. Agter for Stormasten kommer jo ingen af Mandskabet undtagen i tjenstligt Øjemed — det er en gammel ubrydelig Skibslov. Her blev der spundet mangen en Ende, afbrudt af musikalske Ydelser. Vort »Orkester« var i Besiddelse af ikke saa faa Instrumenter.

Nu nærmede vi os »Linien«, og der blev gjort Forberedelser til Daaben. Her ombord foregik denne efter gammel Sejlskibsskik, og den bestod just ikke af lutter Behageligheder.

Den 24. Februar først paa Eftermiddagen afhentede de to »Policer« de tre ulykkelige, der endnu ikke havde passeret »Li-

Torry Gredsted som 9-aarig

nien«. Dem hørte jeg til sammen med en ung Letmatros og en lille Skibsdreng paa kun fjorten Aar. Sidstnævnte var meget benovet ved Situationen for ikke ligefrem at sige bange — fyldt som han var blevet Dagene forud med de mest haarrejsende Historier om de Lidelser, han skulde gennemgaa.

Paa Kommandobroen stod Skipperen, og opad Skibssiden kom saa Neptun (Baadsmanden) kravlende med Krone paa Hovedet, Trefork i Haanden og med baade Sekstant og Kikkert.

»Kaptajn, har De nogen ombord, der ikke før har passeret Linien?« lød Neptuns hule Røst.

»Ja, Deres Majestæt,« svarede Skipperen, og nævnte Navnene paa de tre.

Policerne førte disse splitternøgne frem, og en efter en maatte de kikke i Kikkerten, om de kunde se Linien. Resultatet var, at man fik Øjnene fulde af rød Frugtsaft. Saa traadte Doktoren til, og naturligvis fandt han hos Patienterne Sygdomme, der kun kunde helbredes ved en grundig Omgang med Tjære over hele Kroppen, og ved at sluge en vældig Pille — sammensat af alle mulige Ingredienser som Salt, Sennep, Peber, Karry, Eddike, ja, endog noget fra baade Grisesti og Hønsehus — Læseren forstaar! Men baade tygges og ned *skulde* den — det var en gammeldags Daab.

Saa kom Turen til Barberen, og hans barbariske Træredskaber gik ikke smertefrit over ens Ansigt eller gennem ens Haar. Heldigvis havde jeg selv barberet mit to Maaneders Skæg af Dagen i Forvejen, men det tog Uger bagefter, før jeg fik Tjæren og andet »Haarvand« fjernet.

Nu var man parat til den egentlige Daab. Haardhændet og uden Naade blev man holdt nede i det store Kar, til Præsten havde oplæst hele Ritualet — og han gav sig god Tid — meget god Tid. Snappende efter Vejret stod man saa der. Nu først havde vi Lov til at passere Ækvator i alle Lande. Senere fik vi udleveret et Dokument, højtideligt forseglet med et Stykke Kabelgarn og med alle behørige Underskrifter. Nogen praktisk Anvendelse af dette Dokument har jeg ikke senere haft, men det fik Kokken ombord —, naa, det er ogsaa en anden Historie, som jeg om lidt skal fortælle.

Efter 101 Dage i Søen kastede »Henry Smidt« saa endelig sit Anker paa Rheden udenfor Buenos Aires. Den lille Verden for sig — og det var man jo blevet ved i saa lang Tid at være sammen uden Aviser og Breve og uden Radio — skulde atter blande sig med den store Verden. Smaa Dampere omsværmede os. Det var Myndighedernes Baade, bl. a. Karantænelægen; men den mest velkomne af dem alle var Skibshandlerens Baad med Post, fersk Kød og friske Grønsager som en første behagelig Afveksling paa alt Saltmaden, Konservesdaaserne og de brune Bønner.

Der var stor »Modtagelse« i Skipperens Salon for Myndighederne, og jeg var udset til at skænke Portvin og dansk Snaps samt byde Cigarer rundt.

Jeg kan ikke nægte, at det forundrede mig lidt at se, at man aabenbart ikke her brugte at nøjes med en enkelt Cigar. Den fulde Kasse »Henry Upmann« forsvandt som Dug for Solen. Men bagefter fortalte Skipperen mig, at det nu var Skik og Brug her, og han gav mig ogsaa Navnet paa den Cigarhandler i Havnekvarteret, hvor jeg kunde købe de samme Cigarer igen — hvad jeg ogsaa senere gjorde.

Saa gik vi til Kaj, og det var virkelig en underlig Fornemmelse den første Dag igen at have fast Bund under Fødderne.

De fleste Søfolk, der kommer til Buenos Aires og kun ligger her i faa Dage, faar vel ikke ret meget andet at se end Havnekvarteret Boca (Munden) med de lange Rækker af Kornelevatorer og de utroligt mange Beværtninger, og det er Synd, for selve Byen er meget smuk med mange Parker og offentlige Pragtbygninger. Det var lidt anderledes med os, for vi blev her i tre Maaneder. Først udbrød der Havnestrejke med stort Opbud og Politi og Soldater og livlig Revolverknalden i Gaderne.

Der var Forbud mod at gaa i Land, hvis man ikke havde Pas eller lignende. En Eftermiddag saa vi saa Kokken festudhalet i Landgangstøjet og svingende i Haanden et Par funklende nye Handsker.

»Høj, Kok — hvad er den af?« lød Spørgsmaalet, men han værdigede os ikke et Svar. Stolt skred han ned ad Landgangen, hvor to Soldater stod paa Post, og med en værdig Haandbevægelse rakte han dem et Papir. Soldaterne lod, som om de kunde læse det, rakte Kokken Papiret tilbage, idet de gjorde Honnør, og gav ham Tilladelse til at passere. Vi deroppe ved Lønningen var lidt imponerende af Kokkens Frækhed — for det var hans Daabsattest fra forrige Rejse, han benyttede som Pas. Soldaterne havde aabenbart ladet sig imponere af Lakklatten og de mange Underskrifter — for der stod jo dog ellers kun, at han var blevet smurt grundigt ind med Tjære og barberet med en Trækniv og klippet med en Træsaks.

Hjemturen forløb ikke saa godt for Kokken, der kom tilbage efter et Par Timers Forløb. Vi andre hang stadig over Lønningen og fik god Lejlighed til at overvære hele Optrinet.

En ridende Politibetjent raabte ham an og tiggede om en Cigaret. Intetanende rakte Kokken hele Pakken op mod ham for at lade ham tage en, men om Forladelse — Betjenten snappede ikke alene hele Pakken, men ogsaa Kokkens nye Handsker, som han stadig svingede i Haanden, og galoperede bort. Saa lo vi hjerteligt deroppe — vi var ikke altid lige gode Venner med »Frikadelle-

smeden«, og Handskerne havde han endda købt af mig Dagen i Forvejen for 16 Kr.

Naa, Havnestrejken fik Ende, og vi kunde gaa frit i Land. Politiet i Havnekvarteret er ikke altid lige let at have med at gøre, i hvert Fald ikke for Søfolk og navnlig ikke, naar Mørket er faldet paa. Det var i alle Tilfælde dengang en udbredt Skik at standse Sømanden og paastaa, at han havde faaet for meget at drikke, og at han skulde med i »Kalebussen«, med mindre han vilde købe sig fri for 5—10 Pesos. I saa godt som alle Tilfælde betalte Sømanden de forlangte Penge — fuldt ud vidende om, at det ikke var saa morsomt at komme i Arresten, maaske endog med Udsigt til at blive sejlet agterud.

Selv endte jeg ogsaa en Nat i »Kalebussen«, men det havde nu en lidt anden Aarsag. Jeg plejede under Armen at gaa med en lille, kort Stok af Flodhestehud med et langt Elfenbensskaft, og den lille Stok havde en Politibetjent forset sig paa. En Aften, jeg var paa Vej hjem til Skibet, standsede han mig og paastod, at det var forbudt at gaa med den Stok. Jeg svarede ham, at nu havde jeg i over en Maaned gaaet med den hver Dag, men saa rev han den pludselig fra mig, og da jeg højlydt protesterede, blev jeg arresteret.

Da vi fulgtes ad mod den nærmeste Politistation, mødte vi en Overbetjent eller saadan noget. Han havde i hvert Fald flere Snore paa Armen, og han talte Fransk. Begge Parter forklarede ham Sagen ud fra forskellige Synspunkter, og Resultatet blev hans vise Dom, »giv ham 10 Pesos, saa faar De Deres Stok igen.« Det gjorde jeg — det vil sige paa en særlig Maade. Jeg havde i Vestelommen en En-Petosseddel, som jeg ikke havde kunnet købe for, fordi der manglede et Hjørne med Nummeret. Nu ligner en En-Peso og en Ti-Pesoseddel hinanden meget, og i Mørket kunde de Herrer aabenbart ikke se Forskel. Jeg rakte den sammenfoldene Seddel frem, Betjenten Stokken, og vi byttede. I hurtige Skridt fjernede jeg mig fra Skuepladsen, men hørte godt Raabene om at standse.

De havde aabenbart nu, da Byttet skulde deles, opdaget, at det var en En-Pesoseddel, der tilmed var ugyldig.

Jeg naaede lykkeligt ombord i mit Skib.

En Ugestid efter var jeg sammen med to af Matroserne paa Vej hjem til Skibet. Pludselig sprang en Politibetjent frem fra en Gadedør og slog mig i Hovedet med sin Stav.

Det gjorde nu ikke Hovedet noget, men saa fløjtede han, og fra alle Sider kom der Betjente løbende. Der var ikke noget at diskutere om — vi blev alle tre halet om i Arresten. Her blev vi visiteret,

men i Lommerne havde vi kun Cigaretter og Penge, som blev frataget os.

For mit Vedkommende blev jeg laaset inde i et lille Rum uden nogen som helst Siddeplads, og her vandrede jeg frem og tilbage hele Natten. Næste Morgen blev jeg lukket ud og mødte mine Skibskammerater i det fælles store »Rovdyrbur«, hvor Nattens Høst nu var forsamlet. Der var 34. Time gik efter Time. Af og til kom en Styrmand og løste en ud, men os tre var der aabenbart ingen, der skænkede en Tanke. Middagstimen nærmede sig. Vi vandrede stadig bag Tremmerne uden at have faaet hverken vaadt eller tørt.

Først noget over Middag kom min Ven Lundgren. Han havde før i Tiden været Løjtnant i de svenske Husarer, men var blevet nødt til at forlade Landet paa Grund af en Duel med dødelig Udgang for hans Modpart. Nu var han ansat i det Mæglerfirma, som havde med vort Skib at gøre, og da han var kommet ombord og havde hørt, at der manglede tre af Besætningen, havde han været længe nok i Landet til at vide, *hvor* vi var at finde. Han fik nu paa Politikontoret at vide, at man forlangte 20 Pesos af hver af os, d. v. s. med den daværende danske Kurs 50 Kroner.

»Ja, lad os bare komme ud,« var vort fælles Svar.

Lundgren hentede nu Pengene hos sit Firma, og en Timestid efter slog Løsladelsens Time. Jeg har endnu ikke glemt, at Fangevogteren kom med sit store, raslende Nøgleknippe og pegede os ud med sit: »Den der« — som var vi Dyr.

»Henry Smidt« laa ialt tre Maaneder i Buenos Aires og ventede paa at faa Last, og jeg fik Lejlighed til en Afstikker ind i Landet — til Tandil, hvor jeg blev gæstfrit modtaget af den derværende store, danske Koloni. Tandil havde jo baade dansk Kirke og dansk Skole. I Skolen var jeg en Slags Hjælpelærer i tre Dage, og det viste sig her, at Børn i tredie Generation, hvis Bedsteforældre som unge var udvandret, og hvis Forældre aldrig havde været hjemme i Danmark, talte og skrev det reneste Dansk og endda havde større Kendskab til dansk Litteratur end mange af deres jævnaldrende herhjemme.

Paa mange Maader fik jeg Vished om, at Danskerne i Tandil var højt ansete. Jeg skal berette om et ganske lille Eksempel, som dog gjorde et vist Indtryk paa mig. Jeg fik mine Sko forsaalet, og da jeg hentede dem, havde jeg glemt min Pung. Jeg fortalte Skomageren, at jeg kom senere, da jeg ikke havde Penge hos mig, og skød Pakken tilbage.

»De kan godt tage Pakken med.«

»Jamen —«

»Er De ikke Dansker?«

»Jo.«

»Tag De bare Skoene med. Danskerne er de eneste Udlændinge, vi giver Kredit.«

Det varmede en helt om Hjertet.

Hernede spiste jeg et af de Maaltider, man længe vil huske. Min Vært og jeg var ude paa hans estancia, og her fik vi midt ude paa Marken »asado«.

Et Faar slagtes, flækkes paa langs, og en Jernstang stikkes igennem det.

Det steges nu langsomt over en Glødeild af Majskolber, og naar Stegen er færdig, flyttes Jernstangen blot midt ud i »Spisestuen«, det vil sige hver tager, hvad der er for Haanden at sidde paa, og hver tager sin Kniv og snitter en Luns af og propper i Munden. Enkelt og ligetil, men hvor det smagte.

— — —

Saa endelig havde vi Lasten inde og kunde tiltræde Hjemturen. Den varede 99 Dage til Avonmouth i England, hvor Skibet blev lagt op og Besætningen afmønstret.

Fem Aar senere skulde jeg ganske tilfældigt gense mit gamle Skib »Henry Smidt«. Det skete i Genua.

Det var solgt til Ophugning, og der var kun Skroget tilbage, da jeg saa det. Med Vemod tog jeg endelig Afsked med det Skib, ombord paa hvilket jeg havde tilbragt saa mange gode Dage, og som havde skænket mig Opfyldelsen af mine Drengedrømme.

Det faldt ogsaa i min Lod at sige det sidste Farvel til dets Fører, den gamle, stoute Skibsfører H. N. Pedersen. Vi boede nu begge i Sønderho. Da jeg sidste Gang saa min gamle Skipper, havde han ikke mange Timer tilbage. I sine sidste Timer var han igen paa Søen. I Vildelse kunde han rejse sig halvt op i Sengen og kommandere — sætte og tage Sejl og styre sin Skude frelst i Havn. Der er mange Eksempler paa, at Tankerne hos de gamle Skippere, naar de skal dø, er paa Søen, hvor de har tilbragt saa mange Aar af deres Liv, og der er Eksempler paa, at de først falder til Ro, naar man ude fra slaar Vand paa Vinduerne — saa er de ligesom hjemme igen, naar de mener at høre Bølgernes Skvulpen mod Koøjet.

Nu hænger et pragtfuldt Farvefotografi af »Henry Smidt« paa Hædersplads paa min Væg, og tit og ofte kikker jeg paa det og lever i Tankerne min Sejlads med det om igen.

Jeg fik — omend sent — dog mine Drengeønsker og Drenge-

drømme til at gaa i Opfyldelse — og det endda paa en rigtig gammeldags Fuldrigger.

Torry Gredsted.

Fra min Soldatertid under Gredsted

Af 13/1910 6.-4. K. H. Knudsen

Torry Gredsted i 1915

Den 25. April 1910 indkaldte 6. Bataillon i Viborg 440 Mand, der skulde aftjene deres Værnepligt ved den 253-aarige stolte og hæderkronede Bataillon.

Af de 440 Mand var der 110, som var saa heldige at komme til Bataillonens 4. Kompagni, hvor Premierløjtnant Torry Gredsted var Næstkommanderende, og fra det Øjeblik, vi blev stillet overfor ham, fik vi et saa glimrende Indtryk af ham, at det aldrig nogensinde forandredes.

Dagen efter at vi var blevet indkaldt, holdt han en Tale til Kompagniet, hvori han bl. a. sagde:

»Jeg byder jer alle velkommen til 6. Bataillons 4. Kompagni, og hvis enhver af jer gør jeres Pligt, vil I faa en glimrende Tid, som I vil tænke paa med Glæde senere hen i Livet; men der er forskellige Ting, som jeg forlanger af jer, og det er:

»For det første, at naar I passerer et Ligtog paa Gaden, saa er det jeres Pligt at gøre Front og Honnør for at vise den Døde den sidste Ære, og det er lige meget, om det er en Direktør eller en Arbejdsmand.

For det andet maa I ligeledes gøre Front og Honnør, naar Dannebrog hejses eller stryges eller I passerer det i et Optog.

For det tredie maa I altid gøre Honnør eller rejse jer, naar »Kong Christian« bliver sunget eller spillet, og for det fjerde, der kommer et Par Gange om Aaret her til Viborg en gammel Veteran fra 1864, som slæber rundt med en Lirekasse for at tjene til Livets Ophold.

Den danske Stat kan ikke ofre saa meget paa de gamle Veteraner, at de kan føre en nogenlunde anstændig Tilværelse, og derfor maa han nu slæbe rundt med en Lirekasse. Jeg ved godt, at jeres Lønning er lille, men en 5- eller 10-Øre kan I godt undvære til ham.

Og lad mig saa haabe, at naar Rekruttiden er omme, at 4. Kompagni da maa staa som et Eksempel for Bataillonens tre andre Kompagnier.«

Den 28. Maj 1848 er en Hædersdag i 6. Bataillons 4. Kompagnis Historie, og i den Anledning var Kompagniet paa Marchtur til Brunshaab ca. 6 Kilometer udenfor Viborg, hvor der holdtes Hvil. Men forinden holdt Gredsted et Foredrag for os om Dagens Betydning. Han sagde bl. a.:

»Den 28. Maj 1848 var 4. Kompagni af Kaptajn Bohse afgivet til Dækning af Jessens Batteri ved Nybøl.

Det var imidlertid lykkedes Oprørerne at samle en stærk overlegen Artilleristyrke overfor Batteriet, saaledes at dette maatte gaa tilbage, efterladende to Kanoner, hvis Heste og Mandskab var blevet nedskudt.

4. Kompagni, der var klar over Situationens Alvor, rykkede

imidlertid straks hen til Kanonerne og trak dem med Haandkraft ud af den fjendtlige Ild, medførende de saarede Artillerister.

I forstaar, Soldater, at saadan en Dag maa vi, der nu gør Tjeneste ved 4. Kompagni, mindes og holde i Ære.

Jeg har ordnet det saaledes, at vi nu laver Kaffe, og dertil faar hver Mand 2 Stykker Wienerbrød og 3 Cigarer.

Desuden kommer Regimentsmusikken ud og henter os, og saa marcherer vi hjem med fuld Musik.

Efter Hjemmarchen har hele Mandskabet fri fra Kl. 2 til i Morgen Aften Kl. 12.«

Det har været en dyr Dag for Gredsted, eftersom han af sin egen Lomme betalte Kaffen, Wienerbrødet og Cigarerne.

Men saadan var han jo.

Torry Gredsted som Officersaspirant

Den 5. Juni 1910 talte han igen til os i Anledning af Grundlovsdagen.

»I skal selvfølgelig allesammen have Nattegn i Aften til Kl. 12 i Anledning af Grundlovsdagen, og I skal vel paa Borgvold for at fejre den.

Paa Borgvold er der i den Anledning rejst en Danseestrade, og den skal I jo nok ind og prøve.

Det sker jo gerne saadan et Sted, at Civillisterne ser skævt til Soldaterne, hvis de erobrer for mange af de kvindelige Skønheder, og saa ender det jo som oftest med Slagsmaal.

Skulde det ske, saa har jeg et godt Raad til jer, som lyder:

»Slaa først, slaa haardt og forsvind, for jeg vil nødig se nogle af »mine« Rekrutter i Kløerne paa Politiet.«

Den 6. Juli 1849 er en særlig Hædersdag i 6. Bataillons Historie, idet den sammen med 7. og 12. Bataillon i 1849 hørte til Ryes Brigade og under den tapre General Olaf Rye deltog i Udfaldet fra Fredericia.

Paa 6. Juli Dagen 1910 holdt Gredsted Foredrag og sagde bl. a.:

»I Dag for 61 Aar siden deltog 6. Bataillon sammen med 7. og 12. Bataillon i Udfaldet fra Fredericia, og disse 3 Batailloner var underlagt den kække og tapre General Olaf Rye. I ved alle, hvor stor en Sejrsdag det var for den danske Hær. Udfaldet skete Natten mellem den 5. og 6. Juli, og 6. Bataillon kom straks i Ilden, idet den blev sendt mod den berygtede Treldeskanse.

Tre Gange maatte Bataillonen gaa tilbage, da Mandskabet blev mejet ned, og der kom Uorden i Rækkerne, men da 6. Bataillon for fjerde Gang gik paa, lykkedes det at erobre Skansen, og Bataillonens Fane kunde plantes paa Brystværnet, fortællende Vennerne til Siden og bagud, at nu var 6. Bataillon Herre i Skansen.

6. Bataillon har altid hørt til en af Hærens bedste Batailloner.

Natten til den 6. Juli 1849 stod det danske Folks Hjerte stille i Angst, men da Morgenen brød frem, stod den danske Hær og kæmpede tappert og modigt.

Ved Treldeskansen stod 6. Bataillon i forreste Linie, den kæmpede for Danmarks Selvhævdelse og Vilje til Selvhævdelse.

6. Bataillon har altid været tro mod sin Faneed, ingen Plet skæmmer dets Fanes Dug, og i dets Folder slumrer kun stolte Minder, Minder der ved Guds Hjælp vil vækkes og vække til Daad Bataillonen, naar den atter fri og stolt rykker ud til Kamp for Konge og Fædreland.

Overalt hvor 6. Bataillons Fane har vajet — hjemme som ude — er dens Navn nævnet med Hæder, og ofte har det kastet Glans over Danmarks Navn.«

Gredsted sluttede sit Foredrag med at udbringe et Leve for Konge og Fædreland.

Som maaske ikke mange ved, kaldes 6. Bataillon for Lynggarden, og dette Navn erhvervede den sig i 1880'erne, da Kronprins Frederik — den senere Kong Frederik den 8. — var Chef for Lejren ved Hald.

Kronprins Frederik havde lagt Mærke til, at 6. Bataillon var den eneste af Lejrens 15. Batailloner, som kunde holde Trit, naar den marcherede opad en Lyngskraaning og derfor kaldte han den for sin Lynggarde.

Torry Gredsted i Officersgalla

Da vi Rekrutter i 1910 blev indkaldt, viste det sig, at 1., 2. og 3. Kompagni fik udleveret grønne Uniformer og 4. Kompagni de gamle Uniformer, mørkeblaa Vaabenfrakke og lyseblaa Benklæder.

Dette foraarsagede, at 4. Kompagni havde mere Pudsearbejde end de andre Kompagnier, men Gredsted, der gjorde alt for 4. Kompagni, fik det ordnet saaledes, at 4. Kompagni — og kun 4. Kompagni — fik hvide Benklæder at gaa med om Søndagen. Af den Grund kunde man altid i Sommeren 1910 i Viborg paa lang Afstand se, naar det var en fra 4. Kompagni.

Torry Gredsted som Premierløjtnant 1910

Kammeraterne fra de andre Kompagnier var jo lidt misundelige og sagde altid: »Der kommer en af Gredsteds Drenge.«

Men det var vi stolte af.

Gredsted kaldte sit Kompagni for Grenaderkompagniet, mens han om de andre Kompagnier sagde, at de lignede en Samling Avlsforvaltere i de grønne Uniformer.

Hvem skulde have troet i 1910, at de grønne Uniformer i Aarene 1940—1945 skulde blive saa forhadte.

Nogle Dage før den 10. Juni 1910, da 8. Bataillons Vintermandskab skulde hjemsendes, talte Gredsted atter til sit Kompagni, idet han sagde:

»Om nogle Dage hjemsendes Vintermandskabet af 8. Bataillon, og 6. Bataillon skal da overtage Vagttjenesten m. m. Men samtidig med at dette Manskab hjemsendes, overgaar der ganske automatisk en Del »løse« Piger til 6. Bataillon. Men jeg vil gerne gøre jer opmærksom paa, at I ingen Forpligtelser har overfor dem. Og jeg vil gerne advare jer imod dem, I kan se Resultatet paa Garnisonssygehuset, hvor der for Tiden ligger en Del Patienter, som har haft Bekendtskab med disse »Damer«.

Derfor hold jer fra dem.«

Vor Kaptajn i 1910 saa vi ikke meget til, det var altid Gredsted, der havde Kommandoen og som fik os svejset sammen, saa der ingen Kludder kom i Geled'erne.

Gredsted havde en Kommandostemme, der kunde høres over det halve Viborg, naar han tog fat.

Man skulde høre ham, naar han afleverede følgende Kommando til Kompagniet:

»4. Kompagni, til højre ret, se lige ud. Giv Agt, præsenter Gevær, se til højre .... se lige ud. Gevær ved Fod, Rør!«

Det var en Kommandostemme saa fast og klar, at kunde den maaske ikke faa Viborgs ærværdige gamle Domkirke til at synke i Grus, saa svajede dens to Taarne dog til hver sin Side.

Gredsted havde oplært sit Kompagni paa en saadan Maade, at naar han kommanderede, var det sjældent at en Mand kom bagefter, men skete det, og det kunde jo ske, kunde man se Gredsteds Øjne skyde Lyn.

Man kunde se, at det ærgrede ham, men Synderen fik ikke nogen Balle for det, nej, Gredsted kaldte ham frem og sagde:

»Det sker vel ikke mere?«

»Nej, Hr. Premierløjtnant,« kom det højt og tydeligt fra »Synderen,« og saa var den Sag i Orden.

Gredsted kunde faa 4. Kompagni til det mest utrolige.

Engang da 3. og 4. Kompagni havde Felttjeneste sammen, skulde en Aa forceres, og selvfølgelig forlangte Gredsted ikke, at hans Mandskab skulde vade over Aaen, men at man gik over en smal Bro, som laa ca. 100 Meter længere borte.

Men Premierløjtnanten ved 3. Kompagni og Gredsted havde indgaaet et Væddemaal om, at Gredsted ikke kunde faa sit Mandskab til at vade over Aaen, som det rettelig burde gøres, saafremt der virkelig var Krig.

Aaen var godt nok ikke dybere, end at Vandet kun naaede en til Knæene.

Gredsteds Mandskab anede ikke noget om Væddemaalet, før Øvelsen var forbi.

Men Gredsted kommanderede:

4. Kompagni skal paa den anden Side Aaen besætte en Stilling fra det og det Punkt, men for at være usete af Fjenden, maa 4. Kompagni forcere Aaen. Vi tænker os, at der virkelig er Krig og derfor skal over saa hurtig som muligt.

4. Kompagni fremad! Og med Gredsted i Spidsen vadede 4. Kompagni over Aaen.

Det var værst for de »smaa« i 4. Deling. Vandet gik dem lidt højere end til Knæene, men over gik de.

Den 8. Oktober 1910 blev vi hjemsendt og mødte igen den 12. September 1913 til Efteraarsmanøvre.

Ved 4. Kompagni var Befalingsmændene nye med Undtagelse af Gredsted og et Par Underofficerer.

Og hvor var vi glade og veltilfredse med, at Gredsted stadig

Torry Gredsted i Lejren ved Borris

var der. Der var jo ingen, der vidste, hvordan de nye var, men det opdagedes dog hurtigt, at der var ikke noget at klage over.

Vor nye Kaptajn var Karl Baron Wedell Wedellsborg, der lige var kommet fra den kongelige Livgarde, og han var næsten lige saa populær som Gredsted, men Gredsted det var nu alligevel Gredsted.

Det første Gredsted gjorde, da vi mødte op, var at give hver enkelt Mand Haanden og spørge ham ud om, hvordan han havde haft det i de forløbne tre Aar, og om han var glad for at komme i Kongens Klæder igen.

En svarede bl. a.: »Ja, naar vi har saadan en Premierløjtnant, som vi har her ved 4. Kompagni, saa er det jo en hel Svir at være Soldat.«

Og han havde fuldkommen Ret.

Ved vor Hjemsendelse stod følgende at læse i »Viborg Stiftstidende« for den 8. Oktober 1913.

»Mandskabet af 6. Bataillons 4. Kompagni takker Hr. Kaptajn Baron Wedell Wedellsborg, Premierløjtnant Gredsted og Kompagniets andre Befalingsmænd for Efteraaret 1913.

Samtlige Menige.«

Og saa skete der det, at vi knap et Aar efter igen maatte møde ved vort gamle Kompagni.

Verdenskrigen var udbrudt, og den 5. August 1914 blev Sikringsstyrken indkaldt.

6. Bataillon havde det Aar Rekrutter under Uddannelse, og Bataillonen var den 2. August lagt i Kantonnement i Landsbyen Rind ca. 1 Mils Vej syd for Viborg.

6. Bataillons Aargange 1910 og 1912 mødte op i Viborg, og efter at være paaklædte og udrustede marcherede vi til Rind, hvor vi blev sluttet sammen med Rekrutterne.

Men for 10'erne og 12'erne var der en stor Skuffelse i Vente, vor gamle Premierløjtnant Gredsted var ikke ved Kompagniet.

Kaptajn Wedell Wedellsborg og Oversergent Frederiksen var der, saa vi følte os nogenlunde hjemme, men alligevel, Gredsted manglede.

Hvad var 4. Kompagni uden ham, der manglede noget i Maskineriet.

Men hvor var Gredsted?

Jo, han var til Tjeneste ved det danske Gendarmeri i Dansk-Vestindien, saa der var ikke megen Udsigt til, at vi vilde faa ham at se igen ved sit gamle Kompagni.

I hans Sted havde vi faaet en Løjtnant af Reserven, der i det

civile Liv var Postassistent, og han kunde hverken halvt eller helt erstatte Gredsted.

Naa, en Trøst var det jo, at vi havde Kaptajn Wedell Wedellsborg, en yderst forstaaende, human og velmenende Kaptajn, som var meget afholdt af Mandskabet.

Men saa sker der noget en Maanedstid senere.

Kompagniet, der stadig laa indkvarteret i Rind, stod — som sædvanlig om Morgenen — opstillet og ventede kun paa Kaptajnen.

Oversergent Frederiksen meddelte os, at vi om et Øjeblik kunde vente en glædelig Overraskelse. Øjeblikket var ogsaa kun kort, for lidt efter kom Kaptajnen gaaende sammen med Gredsted.

At beskrive de Følelser, der viste sig hos hans gamle Drenge fra 1910 og 1912 er næsten umulig.

Gredsted havde, da han ovre i Vestindien hørte om Verdenskrigens Udbrud, begivet sig hjem til Danmark for — hvad jo in-

Torry Gredsted 1914

gen den Gang kunde vide — hvis der skulde ske noget, da at være hos 4. Kompagni.

Saadan en Mand som Gredsted kunde selvfølgelig ikke gaa derovre paa de smaa danske Øer og være Tilskuer, nej, han maatte hjem til sine gamle Drenge ved 6. Bataillons 4. Kompagni, med hvem han følte sig — om jeg saa maa sige — solidarisk.

Da Kaptajnen og Gredsted kom hen til Kompagniet, holdt Kaptajnen en lille Tale, hvori han udtrykte sin Glæde over at se Gredsted ved sit gamle Kompagni. Jeg behøver jo ikke at præsentere

Gredsted for 10'erne og 12'erne, de kender ham jo, og han kender dem. 14'erne vil nok snart faa det samme gode Indtryk.

Da Kaptajnen sluttede sin lille Tale, lød der fra en af de menige et: »Leve Premierløjtnant Gredsted,« og saa lød der tre taktfaste Soldaterhurra, efterfulgt af en Bifaldsstorm, der tilkendegav hvor elsket og afholdt han var, og som vidnede om, hvor glade hans gamle Soldater var for at se ham igen.

Man kunde se paa Gredsted, at han var bevæget, og da Bifaldsstrømmen havde lagt sig, sagde han kort og godt: »Tak for det, Soldater.«

Saa kom der rigtig Gang i de gamle Drenge fra 1910 og 1912, og det varede ikke mange Dage, inden »Spædbørnene« fra 1914 var paa samme Bølgelængde.

Ogsaa for 1914'erne blev Gredsted Idealet af et Mandfolk, som vi alle respekterede og saa op til.

Med ham i Spidsen skulde vi nok klare os, komme hvad der vilde.

Vi var alle trygge og tillidsfulde, naar han var hos os. Og som Nr. 10 Jonas sagde: »Nu ka' de dæleme godt kom' de her Prøjsere, for Gredsted ska' nok ordne dem.«

Hvem af os husker ikke i Oktober 1914, da Bataillonen var i højeste Beredskab. Alle Mand havde hver faaet udleveret 120 skarpe Patroner, og paa Rindsholm Station holdt et Tog med Dampen oppe, parat til med kortest mulig Varsel at føre os sydpaa.

Nu skete der ikke noget, og jeg ved ikke, hvordan Stemningen var hos de andre Kompagnier, men ved 4. Kompagni var Stemningen god og tillidsfuld.

Alene den Følelse, at vi havde to saa glimrende Befalingsmænd i Spidsen var nok til, at vi følte os trygge og nok skulde klare os.

Senere kom vi »sydpaa«, først til Horsens, hvor vi laa indkvarteret i fire Maaneder, og hvor vi blev behandlet saa vidunderligt dejligt af Borgerne, at der var virkelig Sorg imellem Soldaterne, da vi maatte forlade Byen og drage til Esbjerg. Det var som at komme fra Dynen i Halmen.

Efter et Par Maaneders Ophold i Esbjerg blev 4. Kompagni forlagt til Bramminge.

Herfra refereres følgende Historie, for hvis Paalidelighed jeg dog ikke tør garantere, men den lyder meget sandsynlig. Om der dengang var »planlagt« et lige saa lumsk Overfald paa Danmark som den 9. April 1940, ved jeg jo ikke, men det er troligt nok.

En Dag, da 4. Kompagni holdt Øvelse i Nærheden af den

gamle dansk-tyske Grænse, stod der ovre paa den tyske Side en Del tyske Officerer og studerede nogle Kort. Pludselig udbryder en af de tyske Officerer: »Hvad er det? Er det ikke Premierløjtnant Gredsted med sit berømte 4. Kompagni, der staar opmarcheret derovre, ja, saa kan vi godt trække os tilbage, for mod ham og hans Drenge kan vi umulig klare os.« Og de tyske Styrker trak sig »planmæssigt« tilbage. Gaardejeren, som har fortalt Historien og paa hvis Mark de tyske Officerer stod, har senere oplyst, at den Officer som gav Ordre til at gaa tilbage, var ingen anden end selve den tyske Hærs senere Generallissimus, Generalfeldtmarskal von Hindenburg.

Oktober 1915 blev Aargangen 1910 hjemsendt og blev ikke senere indkaldt.

Men vor gamle Premierløjtnant glemte vi aldrig. Naar vi gamle Soldater senere hen mødtes og mindedes de glade Soldaterdage, ja, da var Gredsted altid Midtpunktet.

Og hvor mange Tusinde og atter Tusinde af Gange er hans Navn ikke blevet nævnt, naar der skulde fortælles en eller anden god Historie. Jeg har nogle Stykker, som viser, hvordan han var.

Kompagniets Hornblæser Nr. 15 skulde have Søndagsorlov, og denne Orlov varer fra Lørdag Middag Kl. 12 til Søndag Aften Kl. 12, men 15 vilde gerne afsted med et tidlig Morgentog og henvendte sig derfor til Gredsted for at faa Tilladelsen.

»Er det meget nødvendigt, at De kommer saa tidlig afsted,« spurgte Gredsted.

Og 15 forklarede saa, at han, der i det civile Liv var Kreaturhandler, gerne skulde være paa Holstebro Marked saa tidlig om Morgenen som mulig, for at faa nogle af de bedste Kreaturer.

»Ja, saa kan De godt rejse,« sagde Gredsted, »men De maa købe et Par Kreaturer til mig og sørge for at faa dem solgt igen med en nogenlunde rimelig Fortjeneste.«

15 lovede at besørge den betroede Kommission.

Da 15 Mandag Morgen henvendte sig til Premierløjtnanten, afleverede han følgende Melding.

»Nr. 15 melder Hr. Premierløjtnanten, at jeg købte to Køer, som blev solgt videre til Export.« Og samtidig rakte han Haanden frem for at aflevere nogle Pengesedler (der var 50 Kr.) og en Afregningsseddel, hvorpaa der stod: Hr. Kreaturhandler Gredsted.

Gredsted tog sig en hjertelig Latter, idet han udbrød: »Men 15 dog, De kunde da vel nok forstaa, at det var min Spøg, da jeg spurgte, om De kunde købe nogle Kreaturer til mig. Pengene kan jeg selvfølgelig ikke modtage, det er selvfølgelig Deres.«

»Nej, det er ikke,« svarede 15, »men jeg foreslaar, at vi giver Pengene til et eller andet velgørende Formaal.«

Og saa fik Børneasylet i Viborg de 50 Kr., som i 1914 var mange Penge.

I 1910 var Soldaterne indkvarteret hos Borgerne i Viborg og maatte holde sig selv med Kost. Lønningen var 75 Øre om Dagen og et halvt Rugbrød hver tredie Dag.

Naar vi havde faaet Lønningen udbetalt, og det skete hver 6. Dag, stod Kompagniet opstillet paa to Striber, og Gredsted raabte saa: »Er der nogen, der ikke har faaet, hvad der tilkommer dem af Lønning og Brød, saa træd frem.«

Kun een Gang var der en Mand, der traadte frem, og Gredsted spurgte ham, om han ikke havde faaet, hvad der tilkom ham.

»Jo,« svarede Soldaten, »men jeg kan ikke faa den til at slaa til.«

Gredsted, der vidste, at Manden var gift og sad i smaa Kaar, tog Sagen fra den gemytlige Side og gav ham to Kroner.

Men Gredsted kunde ogsaa blive vred, og saa var han ikke morsom.

Det var i 1910, der var noget Vrøvl med de første 16 Mand i 1. Deling, hvad der var i Vejen, har jeg glemt, men vores Korporal havde i alt Fald indmeldt os til Gredsted. Forseelsen maa have været af en saadan Art, at vi trængte til en Stroppetur, og den fik vi, og jeg tror ikke nogen af de 16 Mand har glemt den.

En Time efter endt Øvelse maatte vi 16 Mand stille oppe under »Uhret« paa Eksercerhuset, velpudsede og i fuldstændig Paaklædning.

Gredsted kom, saa os grundig efter, og saa fik vi den lovede Stroppetur.

Og det var ikke »Julelege«, der blev leget i den Time, Turen varede.

Den Aften var der ingen af de 16, der skulde i Byen, nej, det var med at komme i »Penalhuset« saa hurtigt som muligt. Vi var som radbrækkede, og vi kunde mærke »Turen« mange Dage efter.

Men vi har vel nok »fortjent« Turen.

Den 25. April 1935, da Aargangen 1910 fejrede deres Rekrutjubilæum i Viborg, savnede vi selvfølgelig Gredsted og 15 Hornblæseren, der stadig var Kreaturhandler, vilde have, at Gredsted skulde være med til Festen, koste hvad det vilde. Det oplystes da, at han var Lærer paa Wads Kostskole paa Bogø.

»Naa, saa klarer vi den,« sagde 15. »Vi sender en Flyvemaskine over og henter ham.«

Men det kunde nu ikke lade sig gøre, da Klokken paa det Tidspunkt var 3 om Eftermiddagen.

Men om Aftenen efter at den officielle Del af Festen var forbi, var 15 igen paa Tærne, idet han gav Champagne til de 40 Mand fra 4. Kompagni, og jeg kan forsikre, at da blev der »snakket« om og raabt Hurra for Gredsted.

Paa Rejsen hjem fra Viborg til København rejste 77 og 13 over Aarhus—Kalundborg, og ombord befandt sig Chefen for 3. Regiment, Oberst Harrel, med hvem vi kom i Samtale.

Og selvfølgelig drejede Samtalen sig om Soldatertiden og særlig Gredsted.

»Overdriver De det nu ikke med Gredsted?« spurgte Obersten.

»Nej, nej,« svarede 77 rask, »og jeg kan fortælle Dem, Hr. Oberst, at hver Gang jeg tager min Tændstikæske op af Lommen, og det sker jo nogle Gange om Dagen, ja saa tænker jeg altid paa min gamle Premierløjtnant Gredsted.

»Ja, men hvad har en Tændstikæske med Gredsted at gøre?« spurgte Obersten.

»Jo, ser De, Hr. Oberst, udenpaa Tændstikæsken er der jo et Billede af Tordenskjold, og naar jeg ser det Billede, ja, saa kommer jeg altid til at tænke paa Gredsted. Thi Tordenskjold og Gredsted var efter min Mening to Alen ud af et Stykke, og saadan et Par Gutter burde den danske Hær have mange flere af.

Tordenskjold blev jo godt nok Admiral, men Gredsted kunde for længe siden have været General. Og det havde han vel ogsaa været hvis der havde været lidt Retfærdighed til, men han har nok været for dygtig.«

Den 6. August 1939, da Aargangen 1910, 1912 og 1914 fejrede 25 Aars Dagen for vor Indkaldelse til Sikringsstyrken, stod der i et Referat om Festen i »Viborg Stiftstidende« bl. a.:

»Løjtnant Petersen læste Telegrammer op fra gamle Soldater, blandt hvilket et fra Forfatteren Torry Gredsted blev hilst med øredøvende Begejstring.«

Telegrammet havde følgende Ordlyd:

»Mine bedste Hilsener og minderige Tanker

Gredsted.«

Gamle Soldaterkammerater fortæller

Torry Gredsted som Kaptajn ved 12. Bataillon i Fredericia 1920

Nr. 85/1910 Postpakmester Laursen, Skjern:

»Jeg vidste ikke, at Gredsted boede paa Fanø og langt mindre, at han var død. Men jeg mindes den Dag i April Maaned 1910, da vi mødte til Tjeneste. Vi havde faaet vores Kluns udleveret, været ved Lægen o. s. v., mødte paa Eksercerpladsen og blev stillet op paa to Striber, da kom der en ung, lang Officer med Sabelen slæbende ved Siden, stillede sig op foran Kompagniet og præsenterede sig som Premierløjtnant Gredsted. Han holdt en lille Tale til os, at dersom vi vilde være flinke, ærlige, tro o. s. v., vilde han love os en skøn og uforglemmelig Tid, en Tid, som vi altid vilde mindes med Glæde, men derimod om der skulde være nogen, der var dovne, slappe, upaalidelige, vilde vi blive straffede, og der vilde blive straffet haardt.

Jeg tror nok han holdt, hvad han lovede os den Dag. Vi blev trænede som ingen andre, trænede til gode danske Soldater. Træningen var ikke altid lige rar, men dog en uforglemmelig skøn Tid.

Premierløjtnant Gredsted var jo i Udlandet i 1914, men da de bevægede Augustdage kom, var Gredsted den, der vendte Næsen hjem til sin gamle Afdeling, 6. Bataillons 4. Kompagni.

Jeg husker, hvor glade vi var, da vi mødtes igen med vor gamle Premierløjtnant Gredsted og saa ham paa sin gamle Post.

Jeg kan ikke tænke paa min Soldatertid uden at tænke paa ham.

Nr. 30/1910 M. Knudsen, Breum pr. Jebjerg.

Premierløjtnant Gredsted staar for mig som en ret enestaaende Befalingsmand i den danske Hær, altid retfærdig i Bedømmelsen af vore Fejl. Skulde der straffes, kunde Gredsted selv ordne det, nødigt noget med Indmeldelse, hvad jeg tror enhver Soldat satte stor Pris paa. Jeg følte næsten, som vi alle var Kammerat med Gredsted.

Vores indbyrdes Kammeratskab satte Gredsted stor Pris paa.

Gredsted havde Ordet i sin Magt, vi kunde høre og forstaa, naar han til Tider raabte, saa det halve af Viborg kunde høre det, men bagved Raabet de smilende Øjne. Jeg kunde fortælle Snesevis af Træk, men det fører for vidt.

Jeg har kun gode Minder om vores gamle elskede Premierløjtnant.

Ære være hans Minde.

6. Bataillons Officerskorps 1914

Premierløjtnant Gredsted har jeg kun kendt i den Tid, jeg var Chef for 6. Bataillon i Viborg, og hvad mit Kendskab til ham angaar kan jeg udtale, at han var en rask og flink Feltsoldat, som forstod at behandle sine Folk, saa de holdt af ham og gerne fulgte ham.

Axel Hansen,
Oberstløjtnant.

Til Minde om Torry Gredsted.

Jeg traf Kaptajn Torry Gredsted første Gang Aaret 1912 i Viborg, hvortil en Studenterkammerat og jeg var ankommet — paa Fodtur i Jylland efter endt Eksamen. To Aar senere vendte jeg tilbage som Kornet ved 6. Bataillons 4. Kompagni, og samme Aar vendte Gredsted tilbage fra Dansk Vestindien og blev igen som Premierløjtnant Næstkommanderende ved Kompagniet.

Med Kaptajn (senere Oberstløjtnant) Baron Karl Wedell Wedellsborg og Torry som ældste Løjtnant havde jeg min bedste Tid som Soldat under forrige Verdenskrig.

Her blev Venskabet mellem Gredsted og egen Ringhed fasttømret; et Venskab der urokket har bestaaet lige til en altfor tidlig Død tog ham bort fra alle os, der holdt af ham.

Trods 32 lange Aar er gaaet, siden Gredsted og jeg laa i »Trøjen« sammen, mindes jeg ham dog ganske tydelig som Soldat og vil som saadan give ham følgende Karakteristik:

En rask og initiativrig Fører med et klart Blik for skiftende Situationers Udnyttelse under Øvelser.

En Mand saa dansk af Sind og Skind som faa. En Foresat med Hjerte for sine Underordnede; taktfuld og retfærdig i al sin Færd.

Sine Venners Ven; altid parat til at støtte, hvis det kneb.

Et 100 Procents Mandfolk — det var Torry Gredsted.

Efter forrige Krigs Ophør mødtes vi i Paris, han som Skribent, jeg som Kunstmaler, og efter min Hjemkomst fra Frankrig saas vi ialtfald en Gang om Aaret; sidste Gang til hans 60 Aars Fødselsdag i Fjor.

Ved den Lejlighed aftalte min Kone og jeg med ham, at vi tre skulde fejre Julen og Nytaar 1945—46 sammen ovre paa Fanø.

Men Døden kender intet til Aftaler.

En rask Officer fra 6. Bataillon fandt sit sidste Hvilested paa Kirkegaarden om Søndermarks Krematorium.

Jeg vil altid savne ham og ære hans Minde.

Niels Erik Esmann,
Kunstmaler.

Nr. 97/ 1910 Evald Toft, Ulfborg.

Som ganske ung Soldat — kun 18 Aar gammel — kom jeg i 1910 under Hr. Premierløjtnant Torry Gredsteds Kommando.

Blandt Befalingsmændene af den Aargang husker jeg ham som en af de allerbedste. Altid flink og venlig, uden Ukvemsord, selv om der kunde være et eller andet at rette.

Især var han omhyggelig for Mandskabet under »Stor Manøvre«.

Altid omsorgsfuld for, at vi skulde have det saa godt som muligt, selv om det skulde koste ham Ulejlighed.

Et Minde er han kun nu, men et Minde, som ingen Pletter har.

En god og prægtig Mand overfor sine Underordnede.

Torry Gredsted var Premierløjtnant ved 6. Bataillons 4. Kompagni, hvis Chef jeg havde den Ære at være i Aarene 1913—15.

Han var en meget dygtig og energisk Officer med et udmærket praktisk Greb paa Føring og udpræget Terrainsans. Han havde en særlig Evne til at forstaa sine Undergivne, de sindige og trofaste Jyder, der da ogsaa elskede ham. Han var altid rede med Raad og anden Hjælp, hvor det var paakrævet, og han forstod at se bort

Torry Gredsted nyder Sommeren med en Ven

fra Smaatterier; Smaaforseelser blev som Regel afgjort med et Ord, der kunde indeholde en lille Snert, men aldrig var saarende.

Større Forseelser tog han haandfast paa, Lydighed og Mandstugt haandhævdede han uden Vaklen og retfærdigt.

Jeg husker saaledes fra den Tid, Kompagniet laa i Bramminge, at Gredsted og jeg en Søndag skulde ud paa en Cykletur. Næppe havde vi begyndt Turen, før vi maatte gøre Holdt ved Jernbaneoverskæringen i Bramminge, medens Toget til Esbjerg passerede.

»Der sad 59,« udbrød Gredsted, »og jeg nægtede ham i Morges Rejsetilladelse paa Grund af Uorden med Tøjet.«

Efter en kort Raadslagning cyklede Gredsted til nærmeste Telefon, hvorfra han ringede Vagten i Esbjerg op, satte den kort ind i Situationen og bad den sende en Patrouille til Toget og modtage Synderen, hvis Signalement, Nummer og Navn han opgav, og indsætte ham i Arresten. Og saadan skete det ogsaa; 59 sad i Arresten til næste Morgen, da han blev afhentet ved Kompagniets Foranstaltning. Det bør tilføjes ,at 59, der netop i den Periode led af den store Tørst, kom tilbage til Kompagniet ædru og med en forholdsvis god Samvittighed, hvad der ikke var det ringeste Resultat af den energiske Indskriden. Men var Gredsted en god og forstaaende Foresat, saa var han ikke mindre en underholdende og livlig Kammerat, med hvem jeg har tilbragt mange fornøjelige Timer i Rind, Bramminge, Horsens, Esbjerg og paa Fanø, Steder hvor Kompagniet laa indkvarteret i kortere eller længere Tid, og ikke mindst i mit Hjem i Viborg, hvor »Onkel« Gredsted, den store Børneven, var glad ved mine Børn i 5—6 Aars Alderen, og de ved ham. Han glemte da heller aldrig senere i Livet at sende sin sidst udkomne Bog med Dedication til min Søn.

Gredsted var en stor Jæger, og han elskede som alle gode Jægere Naturen. Naar han og en anden brav Jæger, »Goe« Jensen, den gamle Snedker, Antikvitetshandler, Kunstmaler og Museumsmand, mødtes en Aftenstund i mit Hjem til en Bid Brød, saa gik Samtalen livligt og muntert om de forskelligste Emner, lige fra den den Gang rasende Krig til Jagt og Poesi. Da var der høj Luft i Stuen; ikke mindst naar »Goe« Jensen til Slut sang »Hjortens Flugt« for os, staaende paa eet Ben. To elskelige Mænd, der i lige Grad havde bevaret noget af Barnets rene Sind.

Ære være deres Minde.

K. Wedell Wedellsborg,
Oberstløjtnant.

Nr. 239/1912 I. Stausholm, Vemb.

Jeg satte megen Pris paa min gamle Premierløjtnant Gredsted.

Nr. 65/1910 Anders Larsen, Haderslev.

Og vor egen Premierløjtnant Gredsted, som jeg syntes saa godt om og som efter min Mening var skabt af det rigtige Stof, en dygtig og rask Soldat, der forstod den Kunst at faa Mandskabet med sig og vinde dets Tillid.

Nr. 6/1910 Jens L. Jensen, Stadil pr. Tim.

Ja vor gamle Premierløjtnant Torry Gredsted er jo død, han var et godt Menneske, der kunde jo drages mange smukke Minder frem om Gredsted, dersom vi gamle Soldater kom sammen endnu engang.

Nr. 77/1910 A. M. Larsen, København.

Premierløjtnant Gredsted, ja ham glemmer jeg aldrig. Han var Typen paa et rigtigt Mandfolk. Et Mandfolk, som jeg saa op til og beundrede.

Med oprigtig Sorg læste jeg i Bladene, at han var død, og Minderne vældede frem fra den Tid, da jeg var Soldat under hans Kommando. Jeg har altid pralet af, at netop han var min Premierløjtnant.

Søndag den 28. April 1946 var 6. Bataillons Aargang 1910 samlede til Fest i Viborg.

Kl. 1 samledes 4. Kompagni og holdt to Minutters Stilhed, idet man mindedes daværende Premierløjtnant Gredsted fra 4. Kompagni.

Samtidig nedlagdes der en Krans paa Premierløjtnantens Grav i København.

Af et gammelt Brev.

Det glæder mig, at De er en af 6. Bataillons 4. Kompagni, det var efter Premierløjtnant Gredsteds og Kornet Esmans Udsagn i sin Tid »*Europas fineste Kompagni*«.

15. Maj 1945.

Hr. K. H. Knudsen,
Vestergade 4,
København.

For Deres venlige Brev idag bringer jeg Dem min oprigtige Tak! Det har i høj Grad glædet mig, og vær forvisset om, at jeg med Glæde tænker tilbage paa den Tid, jeg var Premierløjtnant ved vort gamle 6. Bataillons 4. Kompagni.

Hver Gang jeg kommer sammen med vor gode Kompagnichef Wedell Wedellsborg, drøfter vi altid længe den gode Tid.

Ser De gamle Kammerater, saa hils dem mange Gange fra mig.

Endnu en Gang Tak, at De saa trofast husker Deres gamle Premierløjtnant.

Mine venligste Hilsener.

Torry Gredsted.

Dette Brev, som jeg fik umiddelbart efter Kapitulationen, var det sidste Brev jeg fik fra ham, inden han blev kaldt til »Ryes Brigade«.

Og Brevet vidner om, at han var glad for sit 4. Kompagni, og han beder mig jo ogsaa hilse gamle Kammerater.

Godt at han oplevede Danmarks Befrielse, thi ingen fortjente det bedre end ham.

Han var en god dansk Mand, der elskede Danmark og altid var parat til at gøre en Indsats, naar det drejede sig om at hævde dets Ære.

Og jeg ved, at han hadede Tyskerne i den Grad, at han, hvis han havde haft Magt dertil, havde flaaet enhver Tysker, der kom i Nærheden af ham.

Vores gamle Premierløjtnant er borte, men derfor er han ikke glemt. Vi gamle Soldater, der lærte under ham, bevarer ham i kærlig Erindring.

Han var elsket og forgudet af os alle.

Vi kunde stole paa ham, men han kunde ogsaa stole paa os.

Ære være hans Minde.

13.

Spejderminder

1. Viborg Trop, den 19. Marts 1914.

Der er Fest paa Preislers Hotel. Spejderne med Damer er for sidste Gang samlet med deres gamle Tropsfører, Premierløjtnant Torry Gredsted.

Æresgæsten sidder for Bordenden, bag ham hænger Troppens Fane, og om Halsen bærer han Sølvulven og i Kjoleopslaget svenske, franske og danske Spejderordener. Lysene blinker og flimrer i Patrouilleførernes Distinktioner, i Emblemerne og Udmærkelsestegn, en dannebrogsfarvet Skuldersløjfe giver yderligere Uniformerne et festligt Præg.

Divisionschefen, Korpslæge E. Hartvig-Møller byder Selskabet velkommen og omtaler Grunden til, at vi i Aften er samlet her, nemlig for at tage Afsked med Premierløjtnant Gredsted, og udtaler sin Tak til denne for hans store Arbejde ved at samle Nørrejydske Division og starte »Under Liljemærket«.

Sluttelig udnævner Divisionschefen ham til Æresmedlem af Divisionen.

Efter at have overrakt Premierløjtnanten Æresmedlemsdiplomet henvender Korpslægen sig til Patrouilleføreren, fung. Tropsfører Ehlert, og overrækker ham Divisionens Fortjenstmedaille for hans dygtige Ledelse af den 40 Mand store Trop under Tropsførerens hyppige Udenlandsrejser.

Fabrikant Køhke, Søndermølle, talte for Hans Majestæt Kongen (9 Hurraraab).

Ehlert dvælede i sin Tale til Hr. Gredsted navnlig ved de gamle Minder, omtalte Troppens Fremgang og Vækst og rettede til Slut en varm Tak fra Troppen til dens gamle Fører, for hans energiske og trofaste Arbejde ved Troppen og ønskede ham Held og Lykke i Dansk Vestindien (3 velmente Hurra).

Med et bliver der dødsstille i Salen. Premierløjtnant Gredsted rejser sig, hans Øjne straaler om Kap med Sølvulven paa hans Bryst, glider med et vemodigt Udtryk ned over alle hans kære Drenge, som han nu maa forlade.

Premierløjtnantens Tale, der iøvrigt ikke lader sig gengive i et Referat, sluttede med en varm Tak til Spejderne for deres Hengivenhed mod ham i de forløbne tre Aar — med en Formaning om, at sit Fædreland skylder man alt, og et Leve Danmark.

Længe efter at han har sat sig, er der stille ved Bordet, først nu gaar det rigtig op for de fleste, hvor vi vil komme til at savne

Torry Gredsted som Spejder

hans gode Humør, hans glimrende Idéer, hans Hjælpsomhed og Venskab, i det hele taget Spejderen Torry Gredsted.

Men da Patrouilleforer Gerlach har talt for Damerne og Divisionschefen, har ønsket Troppen til Lykke med sin nye Fører, Premierløjtnant Hansen, bruser Feststemningen op igen.

Efter Oplæsningen af Neu-Ruppinere takker Oberstløjtnant Gerlach som Medlem af Divisionsraadet Doktoren for hans Arbejde i Nørrejydske Division og som »Under Liljemærket«s Redaktør og udbringer et Leve for ham.

En god Sang manglede heller ikke. Forfatteren er anonym (men er forøvrigt Tropsadjutant). 6. Vers bør nævnes.

De rejser nu bort til de Sorte,
til Øen saa herlig og varm,
hvor Spejderne gaar uden Skjorte
for at blive deres Gendarm.

Efter Bordet spreder vi os i de tilstødende Lokaler indtil Kl. 9,

da lyder »Jydsk Spejdermarch« fra Salen, og her førte Hr. Gredsted Ballet op, der varede til den lyse Morgen — omtrent.

Den udmærkede Idé med at lade Negerspejdere bære Kotillonen ind, skyldtes naturligvis en ung Dame.

Fru Oberstløjtnant Gerlach og Fru Arkivassistent Knudsen, født Køhke, var elskværdige Værtinder og havde Ære af Arrangementet. *B. & G.*

Tropsførerskifte i Viborg.

Med Sorg har Viborg Spejderne sagt Farvel til deres Tropfører, Premierløjtnant Gredsted; sjældent træffer man vel ogsaa en Tropfører, der i en saadan Grad er skikket til at samle Drengene og vække deres Begejstring for Spejdersagen og ved sin utrættelige Energi og sin Evne til at sætte sig ind i Drengenes Tankegang og Fantasi forstaar at holde det fast.

Gredsted vil for Drengene staa som Idealet af en Spejderfører. Han vil blive savnet ved vore Konkurrencer og Sommerlejre og det ikke blot af de jydske Spejdere.

Et af Resultaterne af hans Spejderarbejde er som bekendt »Under Liljemærket«.

Vi haaber, at han stadig vil holde Forbindelsen vedlige med sit gamle Blad og under Tropesol glæde os med talrige Rejsebreve, saaledes at »U. L.«s Læsere slet ikke »tager Afsked« med Premierløjtnant Gredsted, blot ønsker »God Lykke paa Rejsen«.

Kaptajn Torry Gredsted in memoriam.

For ca. 30 Aar siden mødte jeg første Gang Torry Gredsted, dengang Premierløjtnant og lige hjemvendt fra de Vestindiske Øer. Mødte er maaske meget sagt, da jeg var en af de mange Viborg-Spejdere, der stod opstillet til Parade for at hilse Torry velkommen tilbage.

Jeg var kun en lille Mellemskoledreng med mange Mindreværdskomplekser paa Grund af den for kort Tid siden skete Omplantning fra Landet til Byen.

»Hvad hedder saa du,« og saa var det min Tur til at hilse paa den flotte, solbrændte Officer. Jeg var benovet over den Opmærksomhed, Torry ødslede paa mig.

Det var Indledningen til et Bekendtskab, der efterhaanden, som jeg udvikledes, gled over i et Venskabsforhold.

Torry Gredsted med Hunden »Fly«. Hindsgavl 1919

Ret hurtigt blev jeg en af Torrys »Drenge«, og hvad det betyder forstaar kun de, som har haft Lov til at være blandt de udvalgte.

Hvilke Drenge det var, der især fangede Torrys Interesse, tør jeg ikke med Bestemthed sige, men hovedsageligt var det den Type, han kunde gøre noget for paa en eller anden Maade, og der var ingen Grænse og intet Offer, han gik af Vejen for for saadan en Drengs Skyld.

Paa det Tidspunkt jeg først mødte Torry, boede jeg, da min Fædrenegaard laa ca. 6 Mil fra Viborg, paa Byens K.F.U.M.

Efter Mødet med Torry tilbragtes saa meget som det var muligt af den Fritid, der levnedes fra Skole og Læsning, i Torrys »Hule« i Reberbanen.

Det blev mit andet Hjem, og noget bedre Hjem eller nogen bedre Plejefader kunde man en Gang ikke ønske sig.

Altid kunde man søge til Torry med sine Genvordigheder, og altid forstod han at sætte Skik i een igen, saa man med frisk Mod gik tilbage til Gerningen.

Naar han med sit skælmske Blik i Øjet sagde: »husk at oven over Skyerne er Himlen altid blaa,« eller »Postvæsnet er enfold, men Livet er mangefold,« eller »vis nu, at du er en rigtig Dreng

og kan staa for en Øretæve,« saa var det, som om man havde faaet den Indsprøjtning, der skulde til for at bide Tænderne sammen og igen gaa paa med frisk Mod.

Var man særlig langt nede, bestod Trøsten i en udsøgt Middag, han var Specialist i f. Eks. at lave ristede Kastanjer, bagte Æbler og andre udsøgte Retter, der for en Dreng fra Landet var en Himmerigsmundfuld. Ikke sjældent blev der til disse Middage serveret en god Rødvin, som fik en til at glemme alt, hvad der trykkede.

Plejefadergerningen omfattede for Torry alt, fra Opdragelsen, Karakterdannelsen til Uddannelsen.

Hans »Drenge« skulde vide, hvorledes man opfører sig, lige meget hvor man befinder sig, vide hvorledes man titulerer Baronessen, og hvorledes man hilser, naar man sidder ved den helt store Middag.

Med smaa Eksempler, Opmuntringer paa de rigtige Steder, Reprimander o. s. v. forstod han at kalde paa det bedste i en Drengs Karakter, saasom Sanddruheden, Ridderligheden, Hærdningen til at imødegaa Livets Genvordigheder, Kærligheden til Naturen og Dyr, Kammeratskabsfølelsen m. m. Hans Øjne og Øren var altid paa Vagt, hvis hans »Drenge« afslørede noget, som ikke var i Overensstemmelse med det Begreb, Torry havde om en rigtig Dreng.

Lektielæsningen og Skolegangen maatte hans Drenge passe, og var Karakterne for sløje, tog Torry Haand i Hanke. Hvor ofte har han ikke terpet tyske og latinske Ramser med mig, og var han bortrejst fra Byen, modtog man Breve skrevet paa Tysk eller Latin, og ved hans Hjemkomst maatte man staa til Regnskab for Brevenes Indhold

Og saa de Ture, Torrys Drenge fik Lov at komme paa! Det var Oplevelser, som for Drengene var Eventyrets Virkeliggørelse.

Som et Led i den Uddannelse, Torry gav mig, var bl. a. indgaaet et ca. 2-aarigt Ridekursus. Et Par Gange har jeg herunder faaet Ordre til at stille et bestemt Sted f. Eks. Kl. 2 Nat i Ridetøj, uden at jeg fik Besked om hvorfor. Og saa viste det sig, at han havde udset mig til en Slags ridende Ordonans ved Natøvelser, som hans Kompagni foretog. Det var for en Dreng Romantik og Spænding, man følte sig hensat til Middelalderens Riddertid, og naar man til Hest hilste den røde Morgensol og vidste, at eens Træthed og Sult snart skulde bortvejres ved et forsvarligt Morgenfoder paa et eller andet Sted i Viborgs skønne Omegn, saa havde man en Glæde og et Velbefindende i Kroppen, som endnu den Dag i Dag staar indprentet i Hukommelsen.

»Olympiaden« Hindsgaul 1919

De pragtfulde Rideture, jeg foretog ved Torrys Side er for mig dyrebarere end ægte Perler.

Var Torry i Kantonnement, kunde der pludselig komme et Pengebrev til hans »Dreng« med Ordre om at komme til hans Opholdssted i den tilstundende Ferie.

Og naar man kom, var hver Dag planlagt, og *hvilke* Dage han bibragte een.

De Ture, Torry gav sine »Drenge«, indskrænkede sig ikke til Danmark, nej, de gik f. Eks. til Norge, Tyskland, Østrig og Frankrig. Han var berejst og sprogkyndig, og det er Ture, som de Drenge, der har været med, aldrig glemmer. Alle Turene har økonomisk hvilet tungt paa ham, men for Penge havde Torry kun lidt Respekt.

Torrys Trofasthed overfor sine »Drenge« var grænseløs. Naar han foretog sine Udenlandsrejser pr. Bane, pr. Cykle eller »foran Masten«, altid betænkte han sine »Drenge« og Venner med Livstegn, som bar Tegnet paa hans ukuelige Humør.

Under et 8-aarigt Ophold, jeg havde i U. S. A., var Torrys Breve omtrent lige saa hyppige som min elskede Moders. Gik det engang imellem mindre godt for een, satte man sig ned og udøste sit tunge

Hjerte i et langt Brev, og naar man var færdig hermed, var det, som om »Samtalen«, man havde haft med ham, havde indgydt een den Styrke, der skulde til for at overvinde det døde Punkt.

Torry Gredsted paa Gravenshoved 1923

Jeg er af den Overbevisning, at hvad Torry var og har været for mig, har han været for mange Drenge. Han forstod os maaske bedre end vore Forældre. Hans Følelser overfor Drenge var udviklede i en saadan Grad, at han altid forstod at gøre og sige det rigtige. Der skal noget til for at faa ca. 100 Drenge samlet i en Lejr i en Uge i øsende Regn til at tænke t ilbage paa Turen som pragtfuld.

Det formaar kun faa, og een af dem var Torry.

For den Indflydelse, der er udgaaet fra Torry, for de Oplevelser og Minder han har skænket mange Drenge, for den Indsats, han har gjort for at hjælpe og opdrage maa og vil han aldrig glemmes.

Kresten Foged,
statsaut. Revisor.

Torry Gredsted ved Blokhuset i Søndermølle.
Tilvenstre nuværende Grosserer Ove Petersen. Tilhøjre Læge K. J. Gerlach

Torry Gredsted — Spejderen.

Torry Gredsted har jeg kendt fra 1909 som Ven, Officerskammerat og Spejder — vi traf hinanden paa Ridehuse i den smukke Viborgomegn, havde mange fornøjelige Aftener sammen med hans Officerskammerater, ofte løsslupne Fester, hvor Gredsted morede os ved sine morsomme Paafund.

Vi fandt snart hinanden i vor fælles Interesse for den dengang

begyndende Spejdersport; han fik dannet Viborg Spejdertrop, hvor han fik Føling med de raske Viborg-Spejdere og gik med Liv og Sjæl op i Samlivet med dem, takket være hans Evner til at faa dem med paa Ture og Øvelser. Vi fik sammen med Lembcke dannet Nørrejydske Spejder Division ved rundt i de nørrejydske Byer Randers, Aalborg, Hjørring, Thisted og Frederikshavn at faa fast Orden og Disciplin i de allerede eksisterende, men daarligt organiserede og mange Steder ilde sete Spejdere; fik dannet Forældreraad i de forskellige Byer; han fik organiseret den første Foraarsturnering, første Gang i Viborg, fik startet Viborg Spejderkorps Spejderhytte i Bakkerne ved Søndermølle, hvor han havde sin Bolig. Der var stor Indvielsesfest med Deltagelse af Randerstroppen, og hvor Oberst Liljefalk var til Stede.

Viborg Spejderkorps første større Lejrtur gik i 1911 til Anholt. Jeg var med som Læge, boede den Gang i Bjerringbro, og hvor min Hestepasser mødte ved Toget, som Spejderne kom med fra Viborg, og, som Spejderne fortalte mig, Doktorens »Dreng« af Gredsted fik alle de Kager og Chokolader, Spejderne havde med hjemmefra, for i Gredsteds Bestemmelser staar, at Spejderne ikke maa have Slik med.

Trods det dengang meget primitive Udstyr af Telte o. s. v. forløb de otte Dage glimrende, og det var en Trop hærdede og glade Drenge, der vendte hjem.

Gredsteds første Drengebog gjorde stor Lykke, Illustrationerne var fotograferede med Viborg Spejdere som Optrædende i Akterne.

I Nørrejydske Spejderblad »Under Liljemærket« var Gredsted en flittig Skribent.

Han var elsket og forgudet af Drengene, trods de strænge Krav, han stillede til dem.

Jeg træffer ofte Forældre, som udtrykker deres Glæde over, at Gredsted fik gjort deres forkælede og forvænte Dreng til et rigtig Mandfolk. Og naar man træffer gamle Spejdere, er det altid Gredsted vi taler om.

Jeg husker en Søndag Morgen tidlig, hvor vi skulde til Randers til en Øvelse der, hvor Gredsteds Adjutant kom næsten grædende til mig og fortalte, at han ikke kunde finde Gredsted, og senere i Kupéen var Drengene triste over ikke at have ham med, da Adjutanten lige før Toget skulde gaa, kom med Gredsted, som han havde fundet paa et Hotel, hvor han endnu ikke var blevet færdig med Middagen fra den foregaaende Aften. Saa blev der Jubel

i Kupéen, og Øvelsen gik sin gode Gang i Randers og senere med Spejderforældrene.

Jeg har et Fotografi fra en gammel Spejder taget i hans Bjerghytte i Vest-Canada. Der ser man paa Bordet et Billede af Gredsted.

Og saaledes ved jeg, at Mindet om Gredsted lever i mange gamle Spejdere fra de Dage, de havde ham som Fører.

E. Hartvig Møller,
Stabslæge, Viborg.

Det er nemt at riste Torry Gredsted en Minderune, men det er svært at finde Ord og Vendinger, som hans nære Venner ikke allerede har brugt om ham i denne Bog — men hvorfor ikke bruge dem igen — han har fortjent dem.

Meget lidt havde vi hørt og set til ham under Besættelsen, og da Budskabet om hans Død naaede os gennem Pressen, gav det et Ryk i mange Hundrede voksne danske Spejdere, et Ryk, der var et hurtigt Tilbageblik over en lykkelig Ungdoms gode Spejdertid i Gredsteds Selskab eller under hans Ledelse.

Omkring 1911 bragte Spejderbevægelsen et frisk Pust udefra til Danmark, og Friskheden er der endnu efter 35 Aars Bestaaen — for Bevægelsen har beholdt sin Værdi, ja forøget den efter at være bleven bygget metodisk op og udvidet.

Men dengang, før, under og efter Verdenskrigen var det anderledes. Vi var mange Spejdere og faa Førere. Men Idrætsmænd, Officerer og andre Friluftsmennesker, skønt uden Forhaandskendskab, uden Føreruddannelse, maatte træde til, og Gredsted var en af dem, som i Spejdersporten fandt Grobund for sin Fantasi og sit Organisationstalent og for sin Trang til at gøre Danmark større og bedre.

Han var den første Fører for 1. Viborg Spejdertrop, han indblæste os Disciplin, Fædrelandskærlighed og Selvagtelse, og hans inciterende: »Never give up« eller »Sæt Hjørnetanden i Underlæben« har ogsaa for mange af os unge senere hen i Livet været en Spore til at yde det bedste og overvinde Vanskelighederne.

Fuld af Charme og Overtalelsesevne, som han var, fik han de voksne til at interessere sig for de unge og hjælpe dem; Viborg Spejdertrop var ham ikke nok, han samlede Nørrejyderne i den kendte Nørrejydske Division og senere Midtjydske Division, og Korpset gjorde Brug af hans rige Evner ved Korpslejrene og som Korpsredaktør.

Han selv var en Dreng blandt Drenge, han indsugede paa lige Fod med os andre Romantiken og den barske Virkelighed, der er ved Spejderlivet, han følte, at han havde en Mission, og han udfyldte den og opdrog os til at blive gode Borgere. Gredsted var Midtpunktet, naar vi samledes ved Lejrbaalene, Gredsted var Sjælen i de store Foretagender, Gredsted var altid med, naar der skete noget med Spejderne i de jydske Divisioner.

Det stille Garnisonsliv i Viborg huede ham ikke. Hans Udlængsel drev ham bort fra os af og til. Han rejste som simpel Matros med en 4-Master for at faa Stof til en Bog, formodentlig inspireret af Jack London, — og kom velbeholden hjem. Han var i Argentina, — har jeg ikke selv et Billede af ham, hvor han sidder med pjaltede Gaucho'er og spiser ristet Faarekød paa Spid ... han var i Paris, boede paa et Tagkammer og smaasnakkede, — samlede vi Viborg-Spejdere ikke danske Frimærker sammen til ham, som han solgte i Paris for at faa Mad ... han gjorde Tjeneste ved Gendarmeriet i Dansk Vestindien, og han vendte hver Gang hjem glad og rigere paa Oplevelser.

Det vil ikke her være ubeskedent at fremdrage et Par personlige Minder om ham — andre har maaske haft de samme Oplevelser med ham, ellers vil de nikke genkendende og sige: »Hvor det lignede Gredsted.« 1912: Viborg-Spejderne skulde bygge sig et Blokhus paa en skøn Plet ved Aaen, der snor sig om Søndermølle.

Gredsted skaffede Grund og Byggetilladelse, skaffede Søm og Værktøj, og omkap med sine Drenge slæbte han Træstammer og huggede Tømmer til, og da Dagene kom for Indvielsen, saa blev det den helt store Dag.

Han inviterede Garnisonskommandanten og alle sine Kammerater fra Viborg, Leverandørerne af Materialet (som iøvrigt fik faa Penge, men megen Tak for Hjælpen), og den daværende Spejderchef, Oberst Liljefalk, var til Stede; for Viborg Spejdertrop skulde vise Viborg By, hvad den kunde præstere.

Da Flaget for første Gang gik til Tops paa vor store nye Flagstang, stod Gredsted ret med Taarer i Øjnene af Stolthed over fuldført Værk. Der staar den Dag i Dag et Blokhus ved Søndermølle paa samme Sted.

1919: Midtjydske Division skulde have Parade og Øvelse i Aarhus. Gredsted arriverede Kl. 5 Morgen, han havde cyklet hele Natten fra Viborg til Aarhus, han sagde, at han trængte til Motion, men det var vist nok mest Penge, han trængte til, men Divi-

sionen og vi Spejdere havde Brug for ham, og saa *var* han paa Pletten.

Hans Betagelse og Glæde, da han samme Aar og før den officielle Genforening havde fundet Sted med det danske Spejderkorps rykkede ind i Sønderjylland og senere overnattede ved Spejdernes Vagtbaal i Dybbøl-Skansen, glemmer jeg ikke, han selv glemte det aldrig.

1943: Hans gamle Division havde indbudt ham til Jubilæum i Aarhus, og han lovede at møde. Han skulde overnatte i Randers hos mig og ventedes fra Aalborg og Rold Skov i Løbet af Dagen pr. hans trofaste Cykle. Regnen skyllede ned, det blev til Uvejr mod Aften, og de gamle Spejdere, der glædede sig til Gensynet med ham efter mange Aars Forløb, blev mere og mere betænkelige, Klokken nærmede sig syv.

Klokken syv ringede det paa Døren, og da jeg i min Naivitet modtager den gennemblødte Gæst med Ordene: »Vi troede slet ikke du kom« — saa trak Gredsted Uret op af Lommen og sagde: »Divisionens Ur er 7.«

Saadan var Gredsted: Punktlig i Tid, — trofast i Venskab.

Hans Liv gik i Bølgegang, men han elskede jo Havet; fra Bogø Kostskole flyttede Gredsted til Fanø, længere mod Vest kunde han heller ikke komme, han boede helt ude ved Havet, og jeg har ladet mig fortælle, at han havde malet et blaat-hvidt-rødt Royal Air Force Mærke paa sin Dør ud mod det store Hav . . . det er maaske en Historie, men hvor kunde det ligne ham.

Og nu er han død. Men hans gamle Soldater, Kammerater og civile Venner vil huske ham længe, og vi, en stor Del af Danmarks Drenge fra 1911 til 1946, vil tænke paa ham, naar vi tager en af hans Bøger ned fra Reolen, eller naar vi sidder om Lejrbaalene og Talen falder paa gamle Dage, da vi var Spejdere, og »Den store Rævejæger« Torry Gredsted var vor Fører.

Jørgen Bøje,
Kolonnechef,
Randers Spejder Kolonne.

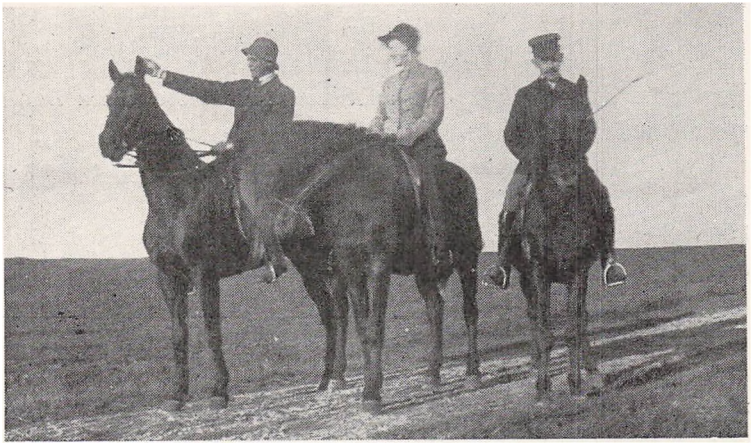

Torry Gredsted peger mod Finnerup Lade

Det var i Foraaret 1917. En lille Spejderpatrulje, »Raabukkene« fra 1. Aarhus Trop, var af en eller anden grund blevet udset til at repræsentere Midtjydske Division ved Lands-Spejderstævnet paa Hornbæk Strand. Men først maatte vi til Viborg for at gennemgaa en træning hos Divisionschefen, Kaptajn Torry Gredsted. Det blev en oplevelse, ingen af os glemmer. Her mødte vi en voksen, som helt ud forstod drengesindets dunkle labyrint, som appellerede til vor fantasi, til vor karakter, til vor sunde kappelyst. Der stod et rent og frisk vejr imod os fra Torry Gredsteds kraftige, ranke skikkelse og væsen. Drengen i ham, der prægede ham livet ud, drog ham mod drenge og drenge mod ham.

Det er ikke mit eneste minde om Gredsted, træningen ved Viborg Sø, men nok det, som staar mig klarest, fordi det rummer alle sider af hans virke for ungdommen.

Men de samme egenskaber, som dengang henrev en lille flok knægte til beundring og hengivenhed, præger de bedste af hans bøger, og gennem dem vil han frem i tiden komme til at berige nye generationer af eventyrtørstende, opladte drengesind.

Og det var vel det, han først og fremmest vilde med sit liv.

Mogens Fog,
Professor,
(fhv. Minister).

»Kaptajnen«.

Der er i enhver Dreng noget af en Mand, og i enhver Mand noget af en Dreng. Jeg husker tydeligt, at »Kaptajnen« — som vi,

hans gamle Drenge, altid kaldte ham — engang sagde disse Ord til mig. I Drengens kaade Leg saa han Mandens Alvor og Stræben, i Drengens Drøm hans Fremtidsmaal. Han forstod at værdsætte Drengens Venskab og Kammeratskab, fordi han forstod, at det ofte var baade dybt følt og trofast.

Men dette, at han forstod Drenge som næppe nogen anden, er ikke nok til at forklare, at alle hans »Drenge« elskede og forgudede ham. Det skyldtes ogsaa, at han selv var et Mandfolk, fuldt og helt. Hans kæmpemæssige Skikkelse harmonerede med hans kraftfulde Indre.

Han var en Ener, en Personlighed, som drog Mennesker til sig. Især paa Drenge, som er under Udvikling, maatte han virke stærkt dragende. Man vilde saa gerne ligne ham i mangt og meget. Saadan følte jeg det, da jeg var Dreng, og saadan føler jeg det endnu. Noget af dette skyldtes naturligvis hans paa een Gang sammensatte og dog enkle Natur.

Vel var han et Mandfolk, men han var tillige en stor, god og glad Dreng, som holdt mest af at være sammen med Drenge. — Og ingen kunde som ham samle Drenge omkring sig. Som Soldat, som Spejderfører og Lærer, og ogsaa paa anden Maade var han gennem Aarene kommet i Forbindelse med Hundreder af Drenge og unge Mennesker, og det Baand, der engang var knyttet, holdt for Livet. Hans Karakter var ren og uden Svig, hans Retfærdighedssans og hans Æresfølelse meget stærk. Man kunde stole paa hans Løfter. Det kunde ikke falde ham ind ikke at opfylde et Løfte, selv om Forudsætningerne for Løftet ikke længere var absolutte.

Han var Eventyrer og befandt sig bedst som Jæger eller Fisker i den frie Natur — gerne under fremmede Himmelstrøg. Den hvide Mands Civilisation, der Livet igennem gav dette Naturens Barn drøje, uforskyldte Slag, ansaa han ikke for saa lykkebringende som friere Folkeslags primitive Umiddelbarhed.

Han havde ikke saa stor Respekt for vort Samfunds mange Love, der nøje regulerer næsten alle Forhold, som for de uskrevne Naturens Love, han havde truffet under fjernere Himmelstrøg, hvor den enkeltes Hensyntagen, Pligtfølelse og Trofasthed var Fundamentet.

Kaptajnen er nu ikke blandt os mere, men i sine mange Drengebøger har han nedfældet sine Idealer. Han gav her sig fuldt og helt. I disse Bøger vil han leve til sene Tider.

Æret være hans Minde.

Jørgen Pedersen,
Fuldmægtig.

12. Januar 1911 blev den første Patrulje i Nørrejydske Division oprettet i Aalborg, og jeg, der var 16 Aar gammel, blev dens Fører. Allerede i September 1912 var Divisionen oprettet og holdt sin første Turnering, den første i en lang, ubrudt Række, i Viborg. Her saa jeg for første Gang Spejderchefen Oberst Liljefalk, Premierløjtnant Lembcke, Divisionschefen, Dr. Hartvig-Høller — og Torry Gredsted. Han gik lige ind i os med Træsko paa — det var lige Manden efter vort Hjærte, syntes vi — jeg ser ham endnu for mig til Hest og med den hvide »Bøllehat«, som den kaldtes i mine Drengeaar. Den Gang havde Troppene ikke den Forbindelse og det Sammenhold som nu, men vi glemte ham ikke, og da vi senere var utilfreds med vor Tropsfører og hans Forhold til § 10, da var det Gredsted, vi bad om at komme og hjælpe os, hvad han straks gjorde, og med stor Forstaaelse hørte han paa disse store Drenges Syn paa Spejderloven og § 10, — han forstod os, mærkede vi, forstod disse Drenges Uro, Vanskeligheder og Idealisme! Gredsted var den første Redaktør af »Under Liljemærket«, det den Gang fælles Blad for Nørrejydske og Østjydske Division. Han redigerede det i flere Aar og skrev heri foruden Rejsebreve fra Paris og London sine første Smaafortællinger, »Æbletyvene« og »Røverhulen«, og han ledede med Dygtighed de næste Turneringer i Viborg og Randers.

Da Gredsted blev Redaktør af »Spejdernes Magasin«, bad han mig om at anmelde de Drengebøger, der sendtes til Bladet, fordi han ikke kunde overkomme det, og det gjorde jeg selvfølgelig med stor Glæde. Min første, begejstrede Anmeldelse gjaldt den nyligt oversatte »Tarzan, Abernes Konge«, men helt tilfreds var han ikke, og han skrev et Par Gange til mig og lærte mig, roligt, venligt og paa sin friske Maade, hvorledes han ønskede det gjort. I hele hans Redaktionstid anmeldte jeg saa disse Bøger, bl. a. til Glæde for min Trop, der fik Bøgerne til sit Bibliotek.

Jeg saa ham sidste Gang ved Jamboreen i 1924, fik af og til en Hilsen fra ham — endnu saa sent som i 1945 fik jeg igennem en Kollega en Hilsen fra ham, da han holdt Ferie paa Anholt.

Nogle Aar efter forrige Krig fortalte en Ven mig følgende Historie fra sin Soldatertid i Viborg under Krigen.

Gredsteds Kompagni holdt Hvil i en Landevejsgrøft efter en lang, hed Marchtur. Fra en Gaard i Nærheden kom der Bud om Gredsted ikke vilde ind og have noget at drikke. Jo Tak, men saa Folkene? Ja, de skulde ikke have noget — og saa sagde Gredsted

Nej Tak og blev ude i Grøften hos sit Mandskab — saadan var han.

Det er jo ikke meget, jeg personligt har haft at gøre med Torry Gredsted, men saa stor var hans Personlighed, at han ikke alene gjorde et dybt Indtryk paa os Drenge, ogsaa gennem Aarene er han blevet staaende lyslevende for os, blandt andet gennem hans Bøger, som vi — og vore egne Drenge — har læst Gang paa Gang.

Jeg har ofte spurgt mig selv, hvad det var, der fængslede os fra første Færd, mon det ikke var, fordi han var den fødte Fører, Drengelederen med den dybe Forstaaelse af Drenge og Drenges Idealer og Kampe, Spejderidealet, Manden efter vort Hjerte — jeg tror det! Med Vemod og Tak fletter jeg denne lille beskedne Blomst ind i hans Mindes Æreskrans.

Poul Clausen,
Lærer,
Nørrejydske Division.

Torry Gredsteds Virke.

I hele sin Levetid virkede Torry Gredsted for Ungdommen.

Han var den rette til dette Virke.

Faa forstod som han Drenge og unge Mennesker. Han følte med dem og var altid parat til at hjælpe dem.

Ved sit Retsind skaffede han sig utallige Venner, og det gjorde, at hans Drenge og Soldater saa op til ham og respekterede ham som en Mand, man altid vidste, hvor man havde.

Torry Gredsted er død — men hans Minde vil leve længe endnu i hans Venners Sind.

Poul Jensen,
stud. art.

Torry Gredsteds Bøger

Min første Børnebog

„Piger og Drenge i Øst og Vest
synes at Hasselbalchs Bøger er bedst"

Naar jeg for mere end tyve Aar siden forfattede ovenstaaende lille Rim og med en vis Ret kunde gøre det, skyldtes det i første Række Torry Gredsted.

Hans lille Bog »Drenge« var den første Bog for Ungdommen, jeg udgav her paa mit Forlag, og jeg blev hurtig klar over, at der paa det danske Bogmarked var Plads til og Brug for en Række gode Bøger for vore Skolebørn.

De, der var Drenge i Tyverne og Trediverne, husker endnu min Indsats den Gang og sikkert ogsaa ovenstaaende Motto, som stod bagpaa alle mine Ungdomsbøger, og foruden Gredsted knyttede jeg Navne som Gunnar Jørgensen, A. Chr. Westergaard, Marius Dahlsgaard og mange andre til mit Ungdomsforlag, og selv om Gredsted maaske ikke blev den Forfatter, som blev mest solgt, saa var han uden Tvivl den af de nævnte Navne, som var mest ideelt indstillet og derfor i allerhøjeste Grad havde Bibliotekernes og Pædagogernes Bevaagenhed.

Gredsted hørte ikke til dem, der havde let ved at nedskrive deres Tanker. Han var meget kritisk indstillet over for sin egen Produktion, og naar jeg ved Nytaarstid spurgte ham:

»Kan vi vente en ny Bog fra din Haand til Efteraarsmarkedet?« svarede han oftere nej end ja.

Som Aarene gik og jeg egentlig betragtede mig som den førende inden for Drengebogsmarkedet, opdagede andre danske Forlag, at saadan noget kunde de vel ogsaa sagtens lave og have Fornøjelse af, og Resultatet blev, at Markedet blev oversvømmet med mere eller mindre gode Bøger for den danske Ungdom, og jeg opgav paa et vist Tidspunkt at være med i denne Konkurrence, og saa stoppede jeg Tilgangen af nye Forfattere, men Gredsteds Bøger trykte jeg op Gang paa Gang, særlig hans mest kendte og skattede Bøger, for Eksempel Bøgerne om Paw.

De senere Aar medførte jo en underlig Situation for os Forlæggere. Vi havde Besvær med at skaffe Papir, og et Genoptryk af Gredsteds samlede Produktion maatte skydes lidt ud i Fremtiden, men saa stod vi over for hans 25 Aars Forfatterjubilæum og hans 60 Aars Fødselsdag, og det var mig en stor Glæde i Forbindelse med disse to Mærkedage at fremstille Papir til Nyoptryk

Torry Gredsted i Lejren

af op imod en Snes af hans bedste og mest populære Bøger. Hans Glæde var stor sidste Efteraar, da den første halve Snes laa paa Boghandlernes Diske, og paa hans 60 Aars Fødselsdag kunde vi berede ham den Tilfredsstillelse at fortælle, at Bøgerne blev revet bort, saa vi ikke tog i Betænkning at gentage Forestillingen i Aar, hvor vi optrykker Resten.

Dette skulde han jo nu altsaa desværre ikke opleve, og det gør mig hjertelig ondt. Han havde fortjent at opleve, at Forlaget maatte melde udsolgt paa begge Serier, og at vi bestemte os til at trykke dem op igen.

Nu er det baade mig og Forlaget en hellig Pligt at værne om Torry Gredsteds Minde ved stadig at erindre dansk Ungdom om hans Eksistens, om hans straalende pædagogiske Virke indenfor baade Spejderbevægelsen og Skoleungdommen ved altid at have hans bedste Bøger paa Lager her i Landet og saavidt muligt sørge for, at de mest internationale af dem udkommer paa andre Sprog, og dette ikke alene for at glæde dansk Ungdom og selv have et beskedent Udbytte gennem Salget, men først og sidst maaske fordi Gredsted testamenterede Udbyttet af Salget af sine Bøger i Fremtiden til et Legat til hans kære Drenge paa Bogø Kostskole.

Jeg vil inderligt haabe, at de Beløb, Forlaget i Fremtiden kan

stille til Disposition til dette smukke Formaal, maa blive betydelige.

Ære være Torry Gredsteds Minde.

Steen Hasselbalch.

Torry Gredsted sørger for Forraad

De første Skridt paa Forfatterbanen

Af K. H. Knudsen

I Aarene 1901 og 1902, da Gredsted frekventerede Odense Katedralskole, og han da var 16 Aar gammel, havde de ældre Klasser en Forening »Mimer«, og denne Forening udgav et Blad, som havde Navnet »Mimers Væld«. I Bladet skrev Medlemmerne smaa Noveller, Sange m. m., og Gredsted skrev flere, af hvilke jeg gengiver nogle, som efter min Mening er de bedste.

»*Jomfru Maria*«.

Det var ikke Nordens kolde Nat, hvor Storme fejer hen over de snedækte Flader, hvor den kolde uhyggelige Vind rusker i Træernes Toppe, hvor den usselt klædte Tigger ligger død af Kulde i Snedriverne. Nej! det er Sydens herlige Nat i Maaneskin og Stilhed. — Se, hvor Jomfru Maria Klosteret ligger dejligt omstraalet af Fred og Hygge, midt paa den ensomme Slette, Castoniasletten. Her fejer ikke Storme over snedækte Flader, her rusker ikke den kolde Vind i Træerne, her fryser ikke Tiggere, nej! her mødes endnu Ridderne for at kæmpe modigt paa Sletten, her lyder ensomt Munkens Sang og Citarspil. Alt er som i gamle Dage, det er Sydens Nat.

Henover Sletten henimod Klosteret galloperer Ridderen paa den hvide, skummende Hest. Hans Ansigt er smukt, smukt som Sydens Børns Ansigter altid er, hans Øjne er ildfulde, den guldbroderede Kappe flagrer for Vinden i det hurtige Ridt, og Sværdet klinger mod Guldsporerne. Hvad vil han da i Klosteret, det ensomme Nonnekloster, hvor aldrig en Mand kommer over Portens Tærskel?

I Klosteret sidder Nonnen, smuk og indtagende; men bag ved hendes Barm er der et Hjærte, et Hjærte, som ikke er skabt for Klosterets Ensomhed, men til Livet, til Kærlighed og Kærligheds Lykke.

Med bankende Hjærte venter hun Ridderen, ham, som skal føre hende ind i Lykken. — Nu er han ved Klosterets Mur, langsomt, dæmpet lyder hans kaldende Røst paa hendes Navn, hun kommer ud af Klosterets Port, den smækker tungt i efter hende, saa tungt, som den aldrig skulde aabnes mere for hende. — Paa ridderlig Vis hilser han hende, løfter hende op paa den skummende hvide Hest, og bort gaar det fra Klosterets Ensomhed, bort over den endeløse Slette, bort for at leve i Kærlighed og Lykke. — —

Da stejler pludselig den hvide Hest, begge ser op. Se! henimod dem kommer Jomfru Maria omstraalet af Pragt og med en Hærskare af Engle foran og bag sig.

Englenes dæmpede Sang lyder hen over Sletten, og midt i Sangen høres Jomfru Marias Stemme: »Hvor kunde du forlade mig?«

Vildt styrter Hesten tilbage, Synet forsvinder, begge er tavse og blege, men Hesten fo'r hen over Sletten, — Nonnens Øjne tindrer af hellig Begejstring, dog bagved laa skjult en dulgt Sorg, nu havde hun taget sin Beslutning og siger: »Stands, Hr. Ridder!« — vilkaarligt standser han Hesten, hun tager en blinkende Dolk frem fra sit bankende Bryst, et Nu, og den trænger gennem den guldbroderede Kappe ind i Ridderens ædle Hjærte med de Ord fra Nonnens blege Mund:

»Frantz! Jomfru Maria vilde det.«

Død falder han af Hesten, hun render til Fods tilbage til Klosteret.

Porten drejer sig atter paa sine gamle rustne Hængsler, hun er atter i Klosteret, helliget til Jomfru Maria, drømmende om Ridderens natlige Færd, men i hendes Hjærte er der nu mere Plads for den hellige Pligt end for Kærlighed ... Men paa Sletten laa Ridderens Lig, den lette Vind fejer hen over det, Blade drysser over det, ingen aner noget, kun Jomfru Maria og Nonnen, — — — — men Hesten styrter vildt, vildt hen over Slettens endeløse Flade.

T. Gredsted.

Et Vers.

En herlig Ting at dø i Fred.
Alt ej i Strid og Kiv.
En herlig Ting naar Kærlighed
Er Slut paa dette Liv.

T. Gredsted.

Mod Hedens Opdyrkning.

Hede! Hede! jyske Hede
Med din alvorsfulde Pragt
Danmarks Pryd og Hjejlens Rede
Rives bort ved Plovens Magt.

Naar nu Aar henrundne ere,
Heden som en Kornmark staar,
Skjult er Minderne saa kære
Revet bort nu Aar for Aar.

Har du ikke set det hele,
Været der en Sommernat,
Kan Du ikke Smerten dele
Ved at ruste den saa brat.

T. Gredsted.

Gamle Lars.

Han sad der i sin ensomme, tarvelige Stue, den gamle Lars. Paa det ru Bord stod i en Flaske et Tællelys, som sendte sine osende Røgskyer op under de sodede Bjælker under Loftet, hvor nogle visne Skovmærkekranse hang og dinglede for den milde Vind gennem det lille aabenstaaende Vindue.

Han sad og læste i den store Bibel med Messingspænderne. Lidt efter klappede han sagte Bibelen i, gik hen og tog frem fra en lille Skuffe en Mundharmonika og læste paa den med rystende Stemme Ordene: »Til min egen Lars.« — Han gav sig til at blæse. Først sagte og vemodigt, det var hans Ungdom, hans uskyldige Ungdom, saa voksede Tonerne, blev dirrende og vaklende, det var hans Kærlighed, og til sidst blev de saa vilde, saa vilde, dem kunde kun han selv tyde, men saa holdt de pludselig op.

Blodet fra hans Læber overrislede Ordene og kvalte langsomt Tonerne. —

Tællepraasen var gaaet ud, der var mørkt omkring ham, saa tog

han Harmonikaen fra de blodige Læber, hans Hoved sank ned paa Brystet, — men den Nat rejste den milde Vind sig til en Storm, der susende sang Dødssangen over »Gamle Lars«.

T. Gredsted.

Den jydske Hedes Opdyrkning.

Heden den ligger saa tavs og øde.
Gemmer saa stolt paa Mindernes Tal,
dog, nu faar Ploven Lyngen til at bløde,
bygges der skal en Storheds Sal.

Enge og Agre skal nu erstatte
der, hvor der før kun var karrig Jord.
Tænk dog engang paa Mindernes Skatte,
Skatte, som Lyngen alene bebor.

Stemning paa Heden — skønt den er øde.
Stem dog din Harpe, spil ud og syng,
syng om den herlige Aftenrøde,
Solen, som kysser den rødmende Lyng.

Syng du om Lærken, som jubler af Fred,
stiger til Vejrs for at prise sin Hede,
da vil du føle Naturens Storhed,
da vil du for dens Skaansel bede.

Syng om den tindrende, enlige Stjerne,
som ser medlidende ned til vort Land,
lyt saa — og høre du vil i det fjerne
Sukket fra Gravhøjens magre Sand.

Sukket om Storheden, som nu er svunden,
Suk om den herlige, svundne Tid,
Sukket om Tiden, som snart er oprunden,
hvor i Stedet for Heden blid.

Alle de mange, fattige Minder
klage til Gud højt om Brød og om Drik,
da vil du lægge Dig sødt til at blunde,
drømme om Skæbnen, som Heden fik.

Kæmpe! oh rejs dig op fra dit Sted.
Stedet som Venner og Frænder dig gav.
Rejs dig og kæmp med Haardnakkethed,
kæmp for din Hede og kæmp for din Grav.

Blicher! oh rejs du dig op i din Vælde,
man os de herlige Timer frem,
dengang du vandred' blandt Lyng og blandt Vælde,
kæmp for din Hede og kæmp for dit Hjem.

Tag du din Pen og med Kærlighed,
skriv kun om det, som faar Hjærtet til at bløde,
sig de skal lade vor Hede i Fred,
sig de skal lade den ligge saa øde.

T. Gredsted.

En stille Sommeraften paa Borggravens Vand.
En lille Baad fremglider med en Kvinde og en Mand.
To elskende mødtes i den stille Aftenstund,
Mens Solen sagte daled' saa rød og saa rund.

De spøgte og de leged', han ro'de Baaden frem,
Mens hun sad ved Rattet og snakked' om et Hjem,
Det Hjem de vilde danne, et Kærlighedens Bo,
Hvor der var Fred og Glæde og kun var Plads til to.

Sin lille Haand hun dypped' i det klare friske Vand,
Da tabte hun Ringen, og Baaden løb mod Land.
Hun glemte at styre af Skræk og blev bleg.
I Hjertet en Rædsel for Vandet sig indsneg.

Han spurgte, hvad hun fejled', til Svar hun sukked' kun,
Da greb han hendes Haand og saa i samme Stund
at Ringen var borte, Lykkens gyldne Pant.
Paa Kærlighedens Lænke, som den Hjærtet sig vandt.

Den næste Dag han rejste til fjerne Lande hen,
Hun hørte aldrig fra ham, han kom aldrig igen.
Maaske ham Døden bortrev, derom man intet ved,
Men sørgeligt og stille for hende Livet gled.

Paa sine gamle Dage i Klosteret tog hun Bo,
Bag dettes stille Mure hun vilde søge Ro.
Men da blev Ringen funden, man bragte hende den,
Det var den sidste Hilsen fra hendes Ungdomsven.

Paa Dødslejet laa hun, da den blev hende bragt,
Og om Livet havde alt Døden faaet Magt.
Men da hun skued' Ringen, hendes Blik klared' op,
Paa Kærlighedens Vinger fløj hun til Himlen op.

T. Gredsted.

»Jægerhytten« i Sønderho

Nekrologer og Pressens Mindeord

om Torry Gredsted

Toldopsynsmand H. C. Munch, Sønderho, Fanø, skriver:

Jeg har kendt Kaptajn Gredsted gennem 20 Aar og ved, hvor prægtig et Menneske han var, selvom tilsyneladende en Bulderbasse, var han blød i Sind som faa, naar han stod overfor andre Menneskers Bekymringer eller Lidelser, og der er aldrig gaaet nogen forgæves til Kaptajnen efter Raad eller Daad.

Kaptajnen var tilknyttet Sønderho gennem ca. 25 Aar, deraf fast bosiddende de sidste 8 Aar, da han forlod sin Gerning paa Bogø Kostskole.

En Dag, hvor Gredsted og jeg var i Esbjerg sammen, for, som Kaptajnen spøgefuld bemærkede, at faa vort aarlige Dampbad, plejede vi altid efter Badet at spise en lille beskeden Frokost sammen — ingen kunde som Kaptajnen faa en hel Oplevelse ud af selv det mest beskedne Maaltid; den Dag spiste vi paa Hotel »Spangsberg« i Esbjerg.

Der traf vi en Mand, som ingen af os kendte, men som siden viste sig at være den berygtede Stikker og Nazitilhænger Kaj Olsen, kendt under Navnet »Kaj Pjat«, denne sad alene ved et Bord ved Siden af os, og Kaptajnen, der sludrede med alle Mennesker, talte ogsaa med ham.

Vedkommende inviterede os paa et Glas Øl og satte sig over ved vort Bord, hvor vi, Kaptajnen og jeg, havde Indtrykket af, at der var en vis Udspørgen i hans Samtale med os.

Imidlertid kom der en Bekendt af mig ind i Hotellet, og som jeg inviterede over til os, hvilket han dog ikke vilde, men bad Kaptajnen og mig om at sidde ovre hos ham, hvor han derefter fortalte os, at vi havde siddet sammen med en af Byens mest foragtede Nazitilhængere, der iøvrigt var Referent til »Fædrelandet«.

Kaptajnen gik straks som det Mandfolk han var over til Kaj Olsen og spurgte, om han var Referent til »Fædrelandet« og Nazist, hvortil denne med et frækt Grin svarede, selvfølgelig, det er alle normale Mennesker.

Jeg kunde se, hvor Harmen kom op i Kaptajnen, hvorefter jeg sagde til ham, at den Type Mennesker er overhovedet ikke værd at ofre Ord paa.

Kaptajnen sagde dog til ham, »desværre kan jeg ikke kaste den Øl op, De gav mig, ellers skulde jeg med Glæde gøre det udover Deres beskidte Fjæs, De Landsforræder.«

Hvorefter Kaj Olsen fjernede sig med Ordene: »Jeg skal snart sørge for jer,« hvilket vi dog ikke fæstede os videre ved.

Imidlertid stillede han lidt efter med to Frikorpsmænd, som udviste en meget udfordrende Holdning over for os, og jeg var klar over, at det vilde ende med Spektakler, da Kaj Olsen kun var ude efter, at vi skulde forløbe os.

Kaptajnen og jeg gik saa ud paa Toilettet og talte sammen, hvorefter vi blev enige om at forlade Hotellet. Forinden gik vi ind i Lokalet og spurgte Tjeneren, om vi skyldte noget, hvortil denne svarede Nej.

»Jo,« sagde Kaptajnen, »vi skylder denne Landsforræder og hans Livgarde en korporlig Afstraffelse, men det faar vi nok Lejlighed til en anden Gang.

Det blev sagt saa højt og tydeligt, at alle hørte det, Kaj Olsen ligeledes, — hvorefter vi forlod Hotellet.

Nogle Dage senere fik vi Besøg af Kriminalpolitiet, som afhørte os angaaende Affæren, men da Kaj Olsen jo var dansk Statsborger (desværre), kunde han daarlig komme os til Livs, da det var ham, vi havde ladet vor Harme gaa ud over.

Men saa skete der det, der fik Kaptajnen i Fængsel; han var en Dag nogen Tid efter kommet ned i Sønderho Kro, hvor han havde tilbragt mange af sine Ferier, og hvor han nu ofte kom og sad og talte med Værtinden, da kom der en lille forfrossen tysk Soldat ind i Kroen, og selv med sit Had til Tyskerne kunde han daarligt taale at se en forhutlet Rekrut, saa han bød Soldaterdrengen en Kop Kaffe, samtidig med at han begyndte at forklare ham, hvilken Vildfarelse han og alle svævede i, der troede, at Hitler var den, der skulde bringe Tyskland frem til Fred og Anseelse.

Da den lille Tysker saa spurgte Kaptajnen om hans Syn paa Hitler, svarede han: »Jeg betragter Hitler som Verdens største Folkeforbryder.«

Samme Aften, da Kaptajnen sad og spiste hos nogle Bekendte, blev han afhentet af Tyskerne, som tog ham med til Afhøring, de var alle svært bevæbnede.

Officeren der førte Soldaterne, spurgte Kaptajnen, om han var bevæbnet, hvortil denne svarede »Nej.«

»De har dog en Dolk,« sagde Officeren. »Ja, den har jeg haft siden Dreng, men er De bange for mig af den Aarsag, kan De jo tage den,« svarede Kaptajnen.

Der gik dog flere Maaneder, inden han kom til Haderslev Arrest for at afsone Dommen, der lød paa 30 Dages Fængsel.

Mens jeg skriver disse Linier, ser jeg i Avisen, at »Kaj Pjat«

samlede Dødskartotek over sine Medborgere, saa han har jo aabenbart ikke været nogen helt ufarlig Person at være sammen med.

Torry Gredsted »kokkererer«

»*Vestkysten*« *8. November 1945.*

Du var min Ven, og nu er du død. Ja, vi forstaar det ikke rigtig efter saa faa Dages Sygeleje. Ord bliver saa fattige, naar man staar overfor Døden, men vi vil savne dig.

Vi vil savne dig, som du i din Dont færdedes i vor lille By, hvad enten vi mødte dig paa Indkøb i Mejeriet, hos Slagteren eller paa Posthuset, hvor du havde dine smaa spøgefulde Hverv at udføre, da vil du oftest blive mindet.

Altid havde du et venligt Ord til den, du mødte, eller en spøgefuld Bemærkning, og jeg ved, at i Kirken vil der ogsaa blive en tom Plads.

Og vi vil mindes dig i din Stol i dit lille særprægede Hjem, Jægerhytten, hvad enten det var en Foraarsdag med glitrende Solskin og jublende Lærker eller en Sommerdag, hvor du havde dine bedste Stunder med dine kære Drenge. Men mest vil jeg savne dig, naar vi en Efteraarsaften sad ved en buldrende Kakkelovn og udvekslede Tanker og Meninger. Da fik man rigtig Forstaaelsen af, hvor stor og prægtigt et Menneske, du var. Kun fik vi talt alt for lidt sammen. Men du var tilfreds, du ønskede ikke mere af Livet.

Du sagde engang til mig, mens du pegede paa Manuskriptet til »Efterlyst«:

»Dette er min sidste Bog,« — desværre altfor sandt. Jeg husker,

at du en Aften, da du klagede over Synet, citerede Sophus Bauditz' Digt:

»Og blev jeg saa gammel som Mosset paa Bro,
og svagsynet og aflægs, saa har jeg den Tro,
at naar jeg ej længer kan jage her,
saa gi'r Vorherre mig et andet og bedre Revier.«

Ja, i vor lille By vil vi savne dig, og naar vi nu om kort Tid skal fejre den første Fredsjul i vor lille Landsbykirke, da vil Tankerne igen gaa til dig. Faa kunde som du glæde dig ved Julen. Du vidste, at Forventningens Glæde er langt den største.

Du var min Ven, og nu er du død.

Ære være dit Minde.

Sønderho, den 6. November 1945.

H. C. Munch.

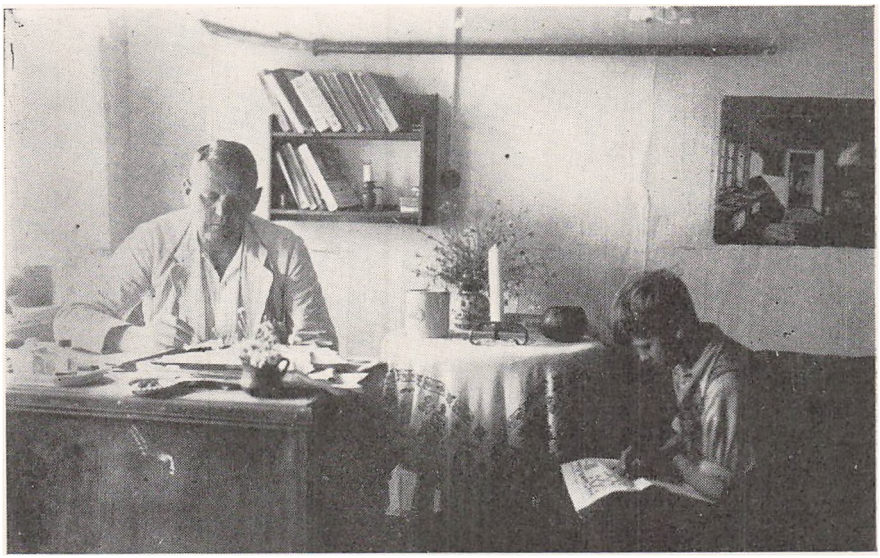

Torry Gredsted med en af sine »Drenge«

Mindeord til en Skoles Elever.

Skolebestyrer H. B. Kragh, Farum, holdt den 27. December 1945 en Mindetale om Torry Gredsted og har venligst overladt Manuskriptet til Optagelse i nærværende Mindeskrift.

»I Læ af Klitterne paa Sydspidsen af Fanø ligger Sønderho, en lille Landsby paa nogle faa Hundrede Mennesker. Gaar man dernede gennem den lille bugtede Gade og de smaa Gyder, hører

man alle Vegne en Susen — en Susen som af smaa Konkylier — det er Havet og Vinden, der bryder mod Stranden og Klitterne, her i et lille idyllisk Hus, »Jægerhytten«, levede Torry Gredsted sine sidste Aar — her — hvor Vejen fører ud til den store Verden, de Danskes Vej til Ros og Magt — sortladne Hav.

Ud og ind af »Jægerhytten« gik Aaret rundt en Strøm af Gredsteds gamle Drenge. Han sagde altid: »Jeg har seks Køjepladser og Mad til syv.«

Morgenmaaltidet bestod af Havregrød, tykke Rugbrødsskorper, blødkogte Æg, kogt Mælk. Naar han sagde Velbekomme, føjede han ofte til: »Som I ser lever i her som Verdens rigeste Børn, og skønt det jeg ikke ejer en Øre.« Saadanne morsomme Udtryk krydrede altid hans Tale. Jeg skal nu nævne flere, men nu skal I høre lidt om hans spændende Oplevelser. Lige fra Drengeaarene har der rullet Eventyrblod i Gredsteds Aarer og Trang til at komme ud — men han maatte pænt tage sin Studenter- og Officerseksamen, inden der blev Tale om nogen Udlandsfart.

Juleaften i Aar var det netop femogtyve Aar siden, Torry Gredsted — dengang Kaptajn i Hæren — lod sig hyre som Letmatros paa den stolte Bark »Henry Smidt« med Buenos-Aires som første Maal.

Nu begyndte Eventyret, der gav ham Indtryk og Oplevelser, som er anvendt i hans Bøger — Episoder, hvor han selv udfoldede de Mandsidealer, der er værd at kæmpe for: Ærlighed, Ordholdenhed, Ridderlighed og godt Kammeratskab. Har I ikke netop følt jer tiltrukket af disse Idealer i Gredsteds Bøger? I Buenos-Aires i en Havneknejpe et Sted, hvor Dolken sidder løst i Skeden, kom han ud for sin første dramatiske Oplevelse. Pludselig optræder to Mænd, der vil bortføre den yndige Senorita bag Disken. Hun skriger om Hjælp. Gredsted farer op, knalder to Stole i Hovedet paa den ene — vrister Dolken fra den anden — Senoritaen skænker ham en Sølvdolk som Tak og Erindring.

Mangfoldige Drenge har set ham sidde og svinge med den i Skrivebordsstolen, medens de enten sad eller laa paa Gulvet og lyttede til hans spændende Beretninger. Ingen fik Lov til at røre Dolken, heller ikke Tyskerne, da han forrige Aar blev sat fast og fik en Maaneds Arrest.

Pistolen etc. fik de — men Fingrene væk fra Dolken — de adlød.

En anden Gang kom han i Selskab med en saakaldt Doktor Nicola.

Doktoren inviterede Matrosen med ned i en Havnebeværtning.

Doktoren nikkede velkendt til en af Opvarterne: »Giv Matrosen der en Bøf med Spejlæg og et Glas Øl — jeg har selv spist.«

Doktoren kikkede sig om i Lokalet.

De Borde, hvor de arbejdsklædte Folk sad og spiste i Tavshed, interesserede ham aabenbart ikke saa meget, men derimod dvælede hans Blik længe og undersøgende ved de Selskaber, som havde rigeligt med Drikkevarer paa Bordene, og hvor Lystigheden gik højt. Han saa af og til paa sit Ur, men sagde ikke noget, og Gredsted spurgte ikke.

Just som Bøffen blev sat paa Bordet, kom en ny Gæst ind. Aabenbart en lige afmønstret Sømand, thi han havde Landgangstøjet paa og bar paa en Vadsæk. Begge hans Hænder var overtatoveret med Ankere, Hjerter og snirklede Figurer i sort, rødt og grønt. »Hvad ser jeg, det er jo Oscar,« udbrød Doktoren og gik hen imod den nyankomne. Et hjerteligt Gensyn fandt Sted midt i Lokalet, og lidt efter havde de to placeret sig ved et Bord. Gredsted spiste sin Bøf, han kunde høre, at Samtalen drejede sig om Argentina og Spillebulerne derovre. Oscar snakkede op og ned om, hvor meget han havde vundet og tog skødesløst en lille Haandfuld Guldstykker op af Lommen. Det var virkelig argentinske Guldstykker. Nysgerrigheden ved Nabobordene voksede, og en bad om at maatte se Mønterne, forskellige Repliker veksledes — og kort og godt — det gik som beregnet. Kortene kom paa Bordet — rigeligt med Drikkevarer — Rigmanden gav ud — ingen tænkte paa Matrosen.

Gredsted sad og kikkede paa Selskabet. Naa, nu skulde Doktoren igen give Kort. Men hvad i Alverdens Riger og Lande var dog det? Hvad var det, der kom ud af hans Ærmer og nu forsvandt igen.

Tog han ikke fejl — saa, nu strakte han Benet igen, — nej, nu kom Kortene ud af Ærmet igen, de blev byttet om med andre, som atter forsvandt op i Ærmet.

Pludselig forstod Gredsted alt. Naa, saadan hang det sammen, han var altsaa Falskspiller, Doktor Nicola.

Her havde han siddet og spist en Falskspillers Mad. Skam og Vrede jog ham Blodet i Kinderne. Atter gentog det samme sig — og uden et Øjebliks Betænkning — uden at tænke paa, hvad han selv udsatte sig for, sprang Gredsted op, saa Stolen væltede, gik over mod Bordet og raabte saa højt, at hver eneste i Lokalet kunde høre det, idet han pegede paa Falskspilleren: »Han spiller falsk, han har noget i venstre Ærme. Han,« videre kom han ikke. Alle sprang op. Borde og Stole væltede, Glas og Flasker faldt klirrende paa Gulvet. Der blev raabt paa Politi — at Dørene skulde lukkes — det hele var vild Forvirring.

Under alt dette lykkedes det dog Gredsted at slippe ud, styrte ned ad Gaden og redde Pelsen. I kan læse om det i »Eventyrblod«.

Utallige Steder i Amerika, Afrika, Indien, Sydeuropa, Korsika (to Aar) gennemstrejfede Gredsted og samlede Indtryk. Mange og morsomme Ting førte han med sig hjem. Disse Ting var dekorativt anbragt i hans Stuer, og mange Bogødrenge — Drenge paa Wads Kostskole — har tilbragt deres Fritid i disse Stuer. Var der ikke Stole nok — laa de paa Tigerskind — fik Lov til at staa paa en ægte Negertromme — at haandtere siamesiske Spyd, Elefantstokke med Kæde, Armbrøst, Pusterør, Flodhestepisk o. s. v.

Drengene spurgte, og Gredsted fortalte malende og spændende med Ord, der gik lige i Drengehjerter. Men ikke alene hans malende Skildringer betog Drengene — hele hans Person udstraalede Myndighed. Ro og Værdighed prægede hans Optræden — og hans Øjne — de kunde lyse af Liv og Lune — men ogsaa fæstne sig paa Drengene, saa de uvilkaarligt trippede nervøst paa Fødderne. Ofte udbrød han: »Husk, jeg kan se derind, hvor Tanken fødes.«

Engang havde en Tryllekunstner optraadt paa Skolen. Bagefter præsenterede Gredsted sig og udtalte: »Jeg er ogsaa en Slags Tankelæser«. »Hvordan det?« spurgte Vedkommende.

I det samme kom uventet nogle Drenge ind i Dagligstuen.

»Staa stille!« raabte Gredsted.

»Sig mig, hvem er jeg?«

Drengene: »Den store hvide Mand, der ser derind, hvor Tankerne fødes.«

Tankelæseren maabede.

Om Efteraaret, naar hans nye Bog var trykt, blev den læst højt for Kostskoleeleverne enten af ham selv eller af mig. Oftest af mig, da han i Stilhed gerne vilde se, hvordan Drengene modtog Historien. Tit forekom nogle af Drengenes Navne, som Glem, Per Hjek, Ole Foss — saa rødmede vedkommende, og Spændingen øgedes i Flokken. Der var ikke noget, der hed at holde op, før Bogen var færdig.

Saa brød Bifaldet løs — og da kunde Gredsteds Øjne dugges.

Den mest dramatiske Oplæsning var, da han selv læste et Hørespil om Indianere, da man naaede det dramatiske Sted, hvor Indianerne bundet paa Hænder og Fødder føres til Pælen, var der dødsstille i Stuen — pludselig drøner et Skud — flere Drenge drysser paa Gulvet. Gredsted havde ubemærket affyret en Hundepistol under Bordet.

I større Ferier var han altid paa Tur med en eller flere Elever.

Torry Gredsted med et Plejebarn

Paa Skitur i Norge eller Sverige, Cykletur gennem Tyskland til Italien.

Engang da han med Ole nærmede sig Tyrol, sagde Gredsted: »I Tyrol kender alle Kaptajnen.« Ole tvivlede. De naaede Grænsen — lader som ingen Ting og vil gaa videre, anraabes af Vagten, der med spændt Karabin kommer efter dem — befaler dem at følge med til Vagtlokalet.

Hvad sker — straks Vagtkommandøren ser Gredsted, farer han op og udbryder: »Ah, der grosse Hauptmann.«

Gredsted ser paa Ole og siger: »Hvad sagde jeg.«

Trods det at Gredsted færdedes viden om og nærede stor Sympati ogsaa for den farvede Mand — var han en hundrede Procents Dansker, han elskede vort Flag.

Engang havde man efter et Møde i Odense glemt at tage Flaget ned ved Solnedgang. Gredsted kom forbi og saa det — og skønt han var i Uniform, kravlede han op og hev det ned. Det opdagedes, stort Mundhuggeri — et lille Slagsmaal — og en Skræder knalder en Paraply i Hovedet paa Gredsted. Paraplyen knækkede, men Hovedet holdt, sagde Gredsted.

Skræderen krævede 10 Kr. i Retten, det afvistes, men Gredsted blev af Militæret idømt Stuearrest. Nogle frydede sig, da det var

i Andejagtens Tid, men hans Venner bragte ham Ænder, dem hængte Gredsted udenfor Vinduerne, saa man kunde se, at han led ingen Nød.

Naar I bliver spurgt, Drenge, hvilke Stormænd der er født i Odense, saa husk H. C. Andersen, Tietgen og jeg.

Jeg har nu fortalt jer enkelte Glimt af Gredsteds Liv; vil I have flere, saa læs hans Bøger, ethvert Bibliotek har dem eller skaffer dem.

I det nye Aar kommer hans sidste Bog, men hans Tanker blandt andet om Retlinethed og godt Kammeratskab vil leve videre i hans Bøger.

Mange Drenge har faaet gode Impulser af Gredsted, og en af Torrys Drenge skriver:

Mangfoldige Drenge
fyldt af din Aand
over den gamle Jord
vil søge mod Lyset
ledt af din Haand
paa det rette Spor.

Hjemstavnsbladet »Viborgenseren«, November 1945.

Et Telegram fra Esbjerg meddeler, at Forfatteren Torry Gredsted er død der og blev 60 Aar gammel.

Denne Meddelelse vil kalde mange Tanker frem i Sindet hos gamle Viborgdrenge, som med Taknemlighed mindes Torry Gredsted som Spejderfører og som Kammerat frem for nogen. I det hele taget vil der gaa et glad Smil over Ansigtet paa de fleste Viborgensere fra for 25—30 Aar siden ved Tanken om Gredsted, samtidig med at Sindet fyldes med Vemod over at han ikke er mere.

Torry Gredsted kom til Viborg som Løjtnant, blev Kompagnichef her og skabte en sand Legende om sig og sit Kompagni.

Der var Disciplin og Orden i hans Kompagni, og Soldaterne forgudede ham, fordi han var, som han var.

Ikke mindre begejstrede blev Drengene i Spejderkorpset, da han blev Tropsfører i Viborg og senere sammen med Stabslæge Hartvig-Møller startede Nørrejydske Division af det danske Spejderkorps.

Torry Gredsted var ugift.

Viborg Stiftstidende, 3. November 1945.

Den tidligere Viborg-Officer Kaptajn Torry Gredsted, Sønderho paa Fanø, er i Gaar død paa Centralsygehuset i Esbjerg.

Kaptajn Gredsted, der var født i Odense som Søn af afdøde Overlærer Gredsted, kom i sin Tid til Viborg som ung Løjtnant. Senere blev han Kompagnichef, og det er ikke for meget sagt, at Mandskabet elskede Chefen, der aldrig krævede mere, end han selv kunde yde. Under sit Viborgophold stiftede han sammen med Stabslæge Hartvig-Møller, der dengang sad som praktiserende Læge i Bjerringbro, Viborg Spejderkorps, og de Drenge, der havde den Lykke at være Spejder under hans Ledelse, vil aldrig glemme ham.

Allerede Aaret efter at Viborg Spejderkorps var stiftet, arrangerede han den første Standlejr paa Anholt, og denne første Lejr der blev opslaaet ved Fru von der Maase's Gaard, blev en straalende Sukces. Det var med Sorg, at Viborg-Spejderne hørte, at han skulde forlade Byen for at overtage en anden Stilling ved Gendarmerikorpset paa de dansk-vestindiske Øer, men paa den anden Side vidste de, at der var Eventyrblod i Aarene paa den raske Officer, og Rejsen til Vestindien blev da ogsaa Begyndelsen til mange Udenlandsrejser. Saaledes opholdt Gredsted sig i mange Aar i Siam og Østen. Da han kom hjem, traadte han ud af Hæren og blev Lærer paa Bogø Kostskole, for sin Kærlighed til Ungdommen glemte han aldrig.

Længst vil Torry Gredsted blive husket som Drengebogsforfatteren. Det var hans Arbejde blandt Viborg-Drengene, der inspirerede ham til hans første Drengebog, »Drenge«, og det var hans gamle Officerskammerat fra Viborg, Forlagsboghandler Hasselbalch, der udgav den illustreret med Fotografier af Viborg-Drengenes raske Liv. Senere fulgte en Række udmærkede Drengebøger.

Torry Gredsted, der blev 60 Aar gammel, var ugift.

Fyns Stiftstidende, 3. November 1945.

Den kendte Børnebogsforfatter Torry Gredsted er i Gaar død paa Centralsygehuset i Esbjerg, 60 Aar gammel.

Torry Gredsted var født i Odense, hvor Faderen i mange Aar var Overlærer ved den herværende Katedralskole.

Fra de unge Aar var han fuld af Eventyrlyst, og efter at have gennemgaaet militær Uddannelse herhjemme blev han ansat i Gendarmerikorpset i Dansk Vestindien. I 1916 da han vendte

hjem til Danmark fra mange Aars Udlændighed, begyndte han at skrive Drengebøger, og han blev en meget læst Forfatter og har en stor Produktion bag sig.

Hans friske Beretninger om Livet i fjerne Egne gjorde megen Lykke hos alle danske Drenge.

De sidste Aar levede Torry Gredsted i Sønderho paa Fanø, og her skrev han sin sidste Bog, der havde Titlen »Efterlyst«.

Fyns Tidende, 3 November 1945.

60 Aar gammel er Torry Gredsted, Forfatter til en lang Række højt elskede Drengebøger, død paa Centralsygehuset i Esbjerg.

Torry Gredsted stammede fra Odense, hvor hans Fader var Overlærer ved Katedralskolen.

Selv var han i mange Aar Lærer ved Wads Kostskole i Bogø; men Stoffet til sine mange glimrende Drengebøger havde han hentet længere væk. Saaledes var han ansat i Gendarmerikorpset i Vestindien, og senere fo'r han Verden rundt som Matros paa en Fuldrigger.

Torry Gredsted tilbragte sine sidste Aar i Sønderho paa Fanø, og her skrev han ogsaa sin sidste Bog »Efterlyst«.

Torry Gredsted med Gæster ved et af de berømte Maaltider

Badeliv paa Fanø

Vestkysten, 2. November 1945.

Drengebogsforfatteren, Kaptajn Torry Gredsted, Sønderho, Fanø, er i Gaar Eftermiddags død paa Centralsygehuset i Esbjerg efter kun et Døgns Sygdom, 60 Aar gammel. Han var Ridder af Dannebrog.

Budskabet om hans Død vil vække Vemod blandt hans mange trofaste Læsere ud over Landet. I sine yngre Aar var Torry Gredsted Kaptajn i den danske Hær med Garnison i Viborg, og gennem en lang Aarrække var han, hvis Far var Lektor, Sproglærer ved Wads Kostskole paa Bogø. I de senere Aar har han helt helliget sig sin Forfattervirksomhed, og for at faa Ro hertil slog han sig ned i Sønderho paa Fanø, hvor han i mange Aar har haft sin Sommerbolig. Her boede han nu i sit lille hyggelige Hjem.

Hans sidste Bog hedder »Efterlyst«, og den er maaske næppe kommet frem i Bogladerne.

Kaptajn Gredsted har vundet sig mange trofaste Venner i Sønderho, og hans Død har vakt dyb Vemod. Han efterlader sig en Søster og to Brødre. Søsteren, der er Børnebogsforfatterinde, er bosat i Odense, medens den ene Broder er Kontorchef i København, og den anden har sit Hjem i Siam og er gift med en siamesisk Prinsesse.

Det er endnu ikke bestemt, hvor Torry Gredsteds Bisættelse skal finde Sted.

Torry Gredsted som Brændehugger

Politiken, 2. November 1945.

Forfatteren Torry Gredsted er i Gaar død paa Centralsygehuset i Esbjerg, kun 60 Aar gammel.

Torry Gredsted var blevet indlagt paa Hospitalet samme Dag efter om Morgenen at være fundet bevidstløs i sin Seng, men det lykkedes ikke paany at kalde ham til Bevidsthed.

Torry Gredsteds Navn kendes af de allerfleste, der har været unge i Aarene mellem de to Verdenskrige. Fra 1916 og lige til sin Død har han skrevet en lang Række Drengebøger, der har vundet stor Yndest.

Hvem husker ikke »Paw«, »Hocota« og hvad de nu alle hed? Og hvem kunde egentlig undre sig over, at det var Torry Gredsted, der vandt, da »Politiken« for 12—13 Aar siden havde en Konkurrence om den bedste Drengebog, hvor Ungdommen selv var Dommere.

Den sejrende Roman den Gang hed »Den grønne Ring« og var spændende og underholdende netop som Drenge vil have det.

Stoffet til sine Bøger har Torry Gredsted sikkert til Dels hentet fra sine egne Oplevelser rundt om i Verden.

Han var oprindelig Premierløjtnant og ansattes i Gendarmerikorpset i Dansk Vestindien de sidste tre Aar under dansk Suverænitet. Senere tog han Hyre som Letmatros paa en Fuldrigger, og hans Rejser bragte ham til forskellige Egne af Verden.

Med Mellemrum paa et Aar eller to leverede han Hasselbalch sine Drengebøger, og desuden havde han Tid til en Overgang at

være Redaktør af Ungdomsbladet »Fri« og »Spejdernes Magasin«. Ogsaa blandt Spejderne har han gjort en Indsats, der vil blive husket.

Torry Gredsted var Lærersøn fra Odense, virkede selv i mange Aar som Lærer ved Wads Kostskole paa Bogø. Sine sidste Aar levede han i Sønderbro paa Fanø, og her skrev han sin sidste Bog, der havde Titlen »Efterlyst«.

Besøg i Jægerhytten

Aftenbladet, 2. November 1945.

Forfatteren Torry Gredsted er i Gaar død paa Sygehuset i Esbjerg, 60 Aar gammel.

Han havde været Premierløjtnant i Gendarmeriet paa Dansk Vestindien, Matros og Lærer; hvad han havde oplevet kunde der skrives Bøger om, og det blev der.

Naar Gredsteds Drengebøger i sin Tid var saa fantastisk populære, skyldtes det, at han under sine Rejser havde brugt Øjnene godt og saa naturligvis, at han var i Besiddelse af et oprindeligt Forfattertalent.